

The page features a decorative graphic consisting of three blue circles of varying sizes, each with a lighter blue ring around its center. These circles are arranged in a descending sequence from top to bottom. Two thin blue lines originate from the top left and extend diagonally across the page, framing the circles and the text. A large, stylized blue circle is partially visible in the bottom right corner, overlapping the page edge.

Plan de mellora

**Colexio
"QUIÑONES DE LEÓN"**

Ano 2014/2015

Introdución

A excelencia dunha organización ven marcada pola súa capacidade de crecer na mellora continua de todos e cada un dos procesos que rexen a súa actividade diaria. A mellora prodúcese cando a devandita organización aprende de se mesma, e doutras, é dicir, cando planifica o seu futuro tendo en conta o ámbito cambiante que a envolve e o conxunto de fortalezas e debilidades que a determinan.

A planificación da súa estratexia é o principal modo de conseguir un salto cualitativo non servizo que presta á sociedade. Para iso é necesario realizar un diagnóstico da situación na que se atopa. Unha vez realizado é relativamente sinxelo determinar a estratexia que debe seguirse para que o destinatario dos servizos perciba, de forma significativa, a mellora implantada. Apoiarse nas fortalezas para superar as debilidades é, sen dúbida a mellor opción de cambio.

Tendo en conta a visión interna da unidade avaliada e a visión dos avaliadores externos, o equipo responsable da unidade formula as propostas de mellora que negociará cos responsables do centro.

O plan de melloras constitúese nun obxectivo do proceso de mellora continua, e polo tanto, nunha das principais fases a desenvolver dentro do mesmo. A elaboración do devandito plan require o respaldo e a implicación de todos os responsables que, dunha ou outra forma, teñan relación coa unidade.

O plan de melloras integra a decisión estratéxica sobre cales son os cambios que deben incorporarse aos diferentes procesos da organización, para que sexan traducidos nun mellor servizo percibido. O devandito plan, ademais de servir de base para a detección de melloras, debe permitir o control e seguimento das diferentes accións a desenvolver, así como a incorporación de accións correctoras ante posibles continxencias non previstas.

Para a súa elaboración será necesario establecer os obxectivos que se propoñen alcanzar e deseñar a planificación das tarefas para conseguilos.

O plan de melloras permite:

- Identificar as causas que provocan as debilidades detectadas.
- Identificar as accións de mellora a aplicar.
- Analizar a súa viabilidade.
- Establecer prioridades nas liñas de actuación.
- Dispoñer dun plan das accións a desenvolver nun futuro e dun sistema de seguimento e control das mesmas.
- Negociar a estratexia a seguir.

- Incrementar a eficacia e eficiencia da xestión.
- Motivar á comunidade escolar a mellorar o nivel de calidade.

O plan elaborado baseándose neste documento permite ter dun xeito organizado, priorizado e planificado as accións de mellora. A súa implantación e seguimento debe ir orientado a aumentar a calidade do ensino para que sexa claramente percibida polo seu destinatario final.

Pasos a seguir para a elaboración do plan de melloras

- 1.1 Identificar área de mellora
- 1.2 Detectar as principais causas do problema
- 1.3 Formular o obxectivo
- 1.4 Seleccionar as accións de mellora
- 1.5 Realizar unha planificación
- 1.6 Seguimento do plan de melloras

1. ANÁLISE E REFLEXIÓN DOS RESULTADOS DA PROBA DE DIAGNOSTICO.

- 1.1. Actuacións levadas a cabo para analizar os resultados.
- 1.2. Resultados das probas.
- 1.3. Conclusións xerais.

2. PROPOSTAS DE ACTUACIÓNS RESPECTO AO CURRÍCULO.

2.1. COMPETENCIA LINGÜÍSTICA.

- 2.1.1. Fallos máis frecuentes.
- 2.1.2. Propostas para traballar por dimensións a nivel de centro.
- 2.1.3. Propostas por ciclos.
  - 2.1.3.1. Ciclo Infantil.

2.1.3.2. Primeiro ciclo de primaria.

2.1.3.3. Segundo ciclo de primaria.

2.1.3.4. Terceiro ciclo de primaria.

2.1.3.5. 1º ESO

2.1.3.6. 2º ESO

2.1.3.7. 3º ESO

2.1.3.8. 4º ESO

2.2. COMPETENCIA MATEMÁTICA.

2.2.1. Fallos máis frecuentes.

2.2.2. Propostas para traballar por dimensións a nivel de centro.

2.2.3. Propostas por ciclos.

2.2.3.1. Ciclo Infantil.

2.2.3.2. Primeiro ciclo de primaria.

2.2.3.3. Segundo ciclo de primaria.

2.2.3.4. Terceiro ciclo de primaria.

2.2.3.5. 1º ESO

2.2.3.6. 2º ESO

2.2.3.7. 3º ESO

2.2.3.8. 4º ESO

2.3. COMPETENCIA COÑECEMENTO E INTERACIÓN CO MUNDO FÍSICO.

2.3.1. Fallos máis frecuentes.

2.3.2. Propostas para traballar por dimensións a nivel de centro.

2.3.3. Propostas por ciclos.

2.3.3.1. Ciclo Infantil

2.3.3.2. Primeiro ciclo de primaria

2.3.3.3. Segundo ciclo de primaria

2.3.3.4. Terceiro ciclo de primaria

2.3.3.5. 1º ESO

2.3.3.6. 2º ESO

2.3.3.7. 3º ESO

2.3.3.8. 4º ESO

3. PROPOSTAS DE ACTUACIÓNS RESPECTO Á PRÁCTICA DOCENTE.

4. PROPOSTAS DE ACTUACIÓNS RESPECTO Á ORGANIZACIÓN E O FUNCIONAMENTO DO CENTRO.

5. AVALIACIÓN.

- 5.1. Criterios de avaliación.
- 5.2. Procedementos.
- 5.3. Temporalización.
- 5.4. Responsables da avaliación.

1.- ANÁLISE E REFLEXIÓN DOS RESULTADOS DA PROBA DE DIAGNÓSTICO.

1.1. Actuacións levadas a cabo para analizar os resultados.

A Comisión de Coordinación Pedagóxica coordinou as accións levadas a cabo unha vez que se recibiron os resultados das probas. O procedemento foi o seguinte:

- Reunión do Equipo directivo para comparar os resultados deste ano cos do ano anterior, para ver diferenzas e diverxencias.
- Reunión do equipo de titores dos alumnos que fixeron as probas cos titores actuais destes alumnos. Análise dos resultados a nivel global e individualmente de cada alumno. Elabórase un informe do que se tira os erros máis frecuentes, os problemas atopados e as dificultades dos alumnos para facer as probas correctamente.
- Sesións dos Equipo directivo e de Orientación para analizar este informe.
- Reunión de claustro para propoñer actuacións e estratexias para a mellora das distintas dimensións das competencias avaliadas.
- Reunións de equipo de ciclo e de departamentos para analizar e propoñer liñas de actuación e actividades para tentar mellorar os resultados.

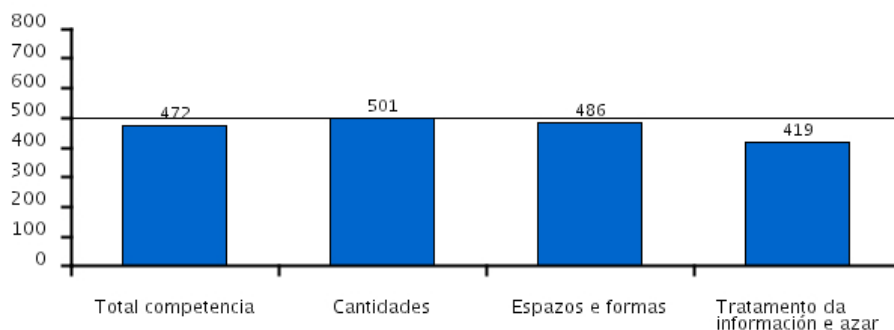
- Sesión da Comisión de Coordinación Pedagóxica para deseñar o plan de mellora con todas as aportacións do claustro. Aprobación do plan.
- O claustro aproba o plan de mellora e acórdase incorporar ao Plan Xeral Anual do centro.
- Información ao Consello Escolar do resultado das probas e da elaboración do plan de mellora.
- Establécese para remate do segundo trimestre do curso unha avaliación da posta en marcha e da súa incidencia nos resultados.

1.2. Resultados das probas de diagnóstico.

EDUCACIÓN PRIMARIA

Relacionámoslos cos resultados obtidos o curso anterior para ter un punto de referencia.

- **Competencia Matemática.**
  - Rango entre 0 e 20. O centro sacou 12,7.
  - Situación do centro: 472 (a media é 500).
  - Total competencia: 472.
  - Nas tres dimensións que miden as probas dunha escala do 0 ao 500, indica que o nivel de desenvolvemento de todas as dimensións desta competencia é medio-baixo.
  - En canto aos bloques de contido, onde máis fallos atopamos foi no bloque 4, que fai referencia á medida: *tratamento da información e azar*.
  - Diferenza:

NIVEIS DE RENDEMENTO:

Descríbimos as execucións do alumnado en cada nivel. Resaltar que o alumnado dun determinado nivel, ademáis das súas execucións, realiza todas as dos anteriores.

Nivel 5: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Aplica medidas de tempo en situacións cotiás.
- Comunica coherentemente os resultados, acompañados de táboas, gráficos e texto.
- Valora a utilización de propiedades xeométricas.

Nivel 4: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Recoñece corpos xeométricos e identifica os seus elementos.
- Extrae información dun gráfico estatístico.
- Emprega estratexias persoais para a resolución de problemas.
- Interpreta un gráfico nunha situación familiar.

Nivel 3: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Converte unhas unidades de medida noutras.
- Realiza cálculos numéricos en contextos de resolución de problemas ligados á vida cotiá.
- Expresa medidas dadas en diferentes unidades nunha común.
- Resolve problemas relacionados co contorno que esixan planificación.
- Interpreta e expresa situacións con cantidades, para resolver problemas do contorno.
- Recoñece figuras xeométricas e identifica os seus elementos.
- Resolve problemas relacionados co contorno que esixan certa planificación aplicando contados básicos de xeometría.
- Emprega os números naturais e as súas propiedades para resolver situacións e problemas da vida cotiá.
- Utiliza estratexias persoais en problemas de reconto.
- Resolve problemas relacionados co contorno, que esixan certa planificación, aplicando dúas operacións con números naturais.

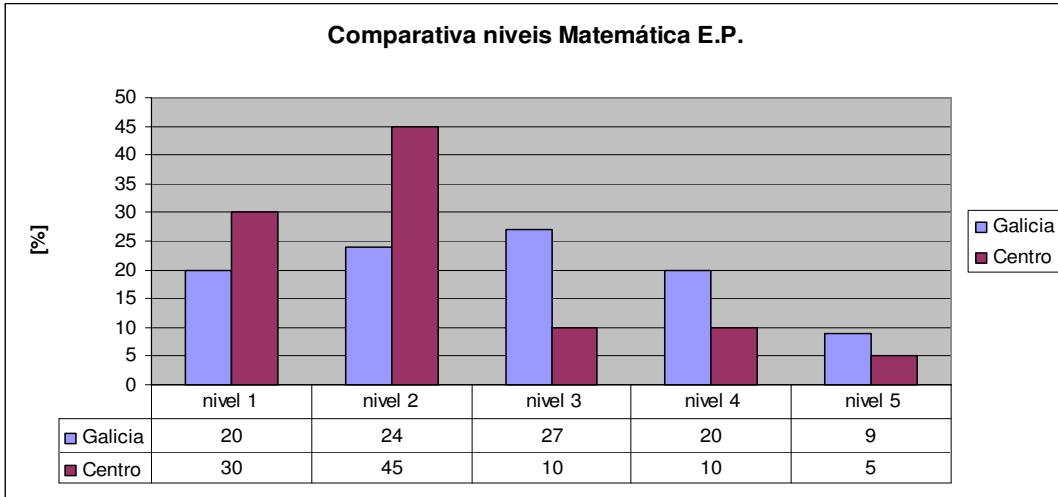
Nivel 2: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Localiza e recupera información explícita.
- Recolle e representa datos sobre feitos e obxectos da vida cotiá.
- Recoñece o valor das nosas moedas.
- Compara e ordena os números polo valor posicional e realiza cálculos numéricos.
- Calcula o tempo empregado para realizar unha actividade.
- Representa nun gráfico os datos.

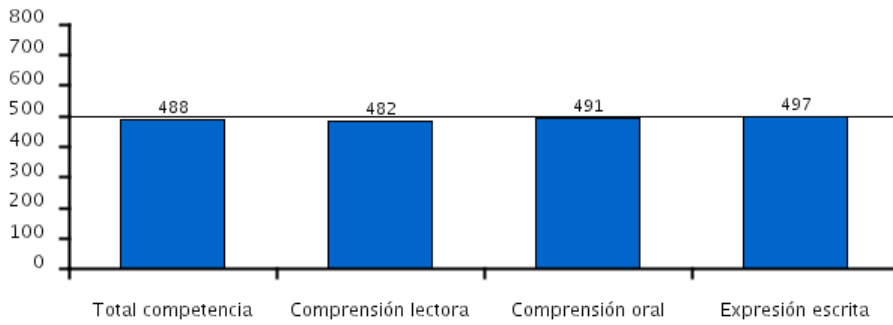
Nivel 1: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Recoñece formas xeométricas.
- Reproduce unha simetría.
- Aplica coñecementos adquiridos numéricos e interpreta gráficas.
- Resolve problemas en situacións cotiás.
- Utiliza cantidades para expresar e interpretar situacións.
- Realiza cálculos numéricos con números naturais.
- Resolve problemas relacionados co contorno, que esixan certa planificación, aplicando unha operación con números naturais.

- **Competencia lingüística.**
  - Rango entre 0 e 20: 12,3.
  - Situación do centro 488.
  - Total competencia: 488

NIVEIS DE RENDEMENTO:

Nivel 5: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Elabora textos estruturados.
- Sintetiza os resultados da obtención de información.
- Presenta os seus textos dunha maneira limpa, clara e ordenada.
- Elabora argumentacións con coherencia.

Nivel 4: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Capta o sentido global do texto.
- Entende información ou ideas relevantes do texto.
- Escribe un texto utilizando axeitadamente as normas gramaticais.
- Elabora un texto con coherencia, cohesión léxica e gramatical.
- Encadea e expón con claridade as ideas.
- Compara e contrasta informacións.

Nivel 3: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

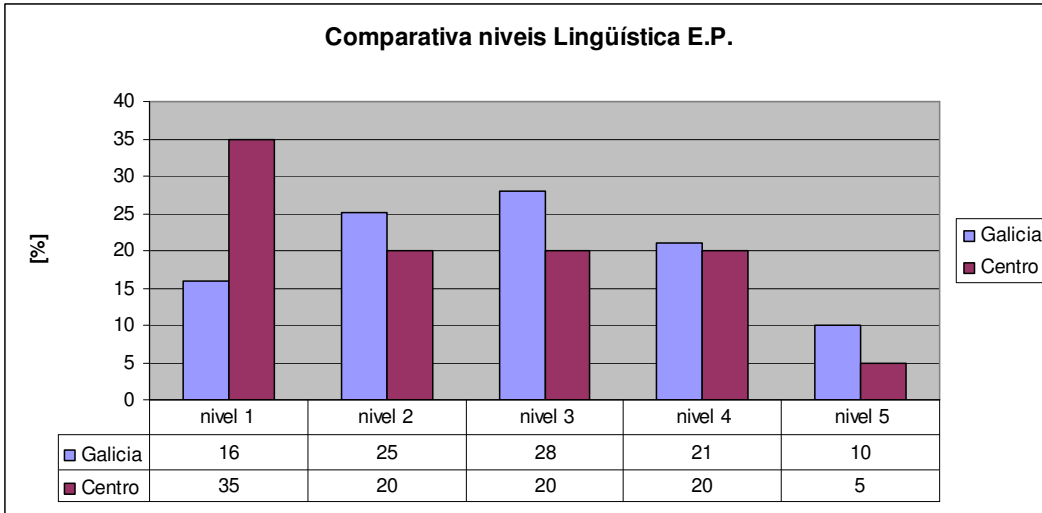
- Organiza e comprende información explícita.
- Entende e utiliza o vocabulario apropiado.
- Manexa as nocións de duración, sucesión e simultaneidade.
- Sintetiza ideas propias e alleas.
- Integra e sintetiza a información obtida dun texto previamente lido.
- Comprende argumentacións.
- Entende información ou ideas relevantes explícitas nos textos.

Nivel 2: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Sintetiza a información dada.
- Manexa a noción de sucesión.
- Relaciona efectos con causas.
- Interpreta e valora a información que proporcionan as imaxes no contexto social.
- Substitúe palabras do texto por outras do seu propio vocabulario, sen que perda cohesión.
- Detecta e recupera información explícita.

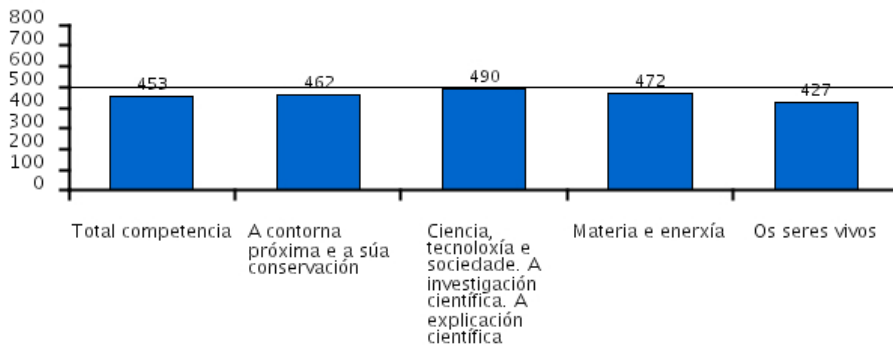
Nivel 1: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Localiza información explícita.
- Obtén e selecciona información relevante.
- Manexa as nocións de presente, pasado e futuro.
- Obtén información de fontes textuais e contextuais.
- Identifica información específica.
- Capta o sentido global do texto.

▪ **Competencia Coñecemento e I. co m. físico.**

- Rango entre 0 e 20: 12,3.
- Situación do centro 453.
- Total competencia: 453
- En dúas dimensións estamos en situación baixa, (*a Contorna e os Seres vivos*).

NIVEIS DE RENDEMENTO:

Nivel 5: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Explica as consecuencias para a saúde e o desenvolvemento persoal de determinados hábitos de alimentación e hixiene
- Valora os principais usos que as persoas fan dos recursos naturais sinalando as vantaxes e desvantaxes.
- Recoñece as características clave da investigación científica e obtén información relevante.

Nivel 4: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Analiza as diferenzas entre os materiais.
- Recoñece a importancia da sostibilidade do equilibrio ecolóxico e a necesidade de adoptar actitudes respectuosas co medio.
- Analiza as partes principais de obxectos e máquinas e as funcións de cada una delas.
- Recoñece a importancia da sostibilidade del equilibrio ecolóxico.
- Obter información relevante sobre feitos sinxelos e extrae conclusións a partir deles.
- Relaciona algunhas propiedades elementais dos materiais cos seus usos.
- Identifica obxectos e máquinas simples usados na vida diaria.

Nivel 3: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

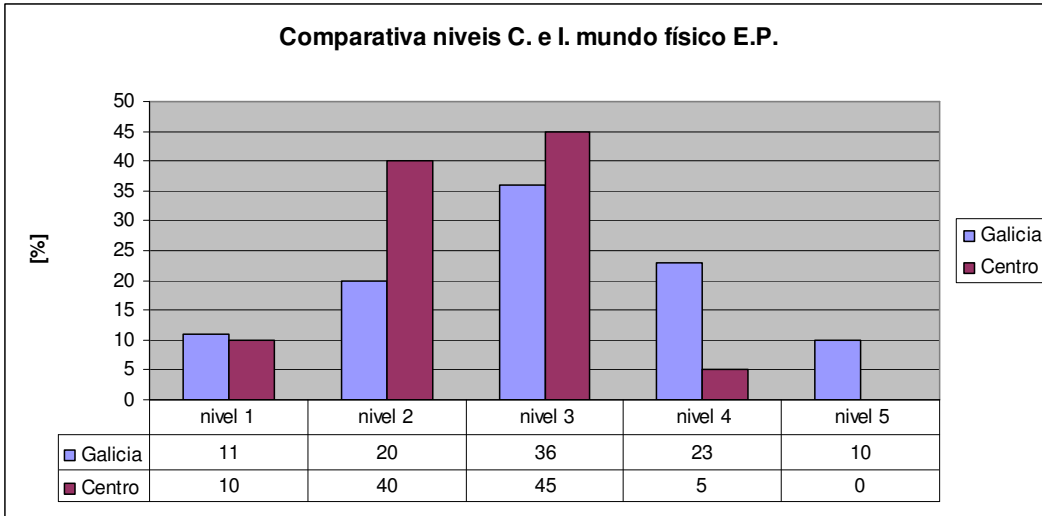
- Identifica diferenzas nas propiedades elementais dos materiais.
- Recoñece efectos visibles das actuacións do ser humano sobre o medio natural.
- Analiza o proceso seguido por algún ben ou servizo dende a súa orixe ata o consumidor
- Obter información relevante sobre feitos familiares e extrae conclusións a partir deles.
- Identifica, recoñece e clasifica con criterios elementais os animais e plantas mais relevantes do seu contorno.
- Recoñece comportamentos individuais e colectivos para utilizar de forma responsable as fontes de enerxía.
- Identifica transformacións simples de enerxía no contorno próximo.

Nivel 2: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

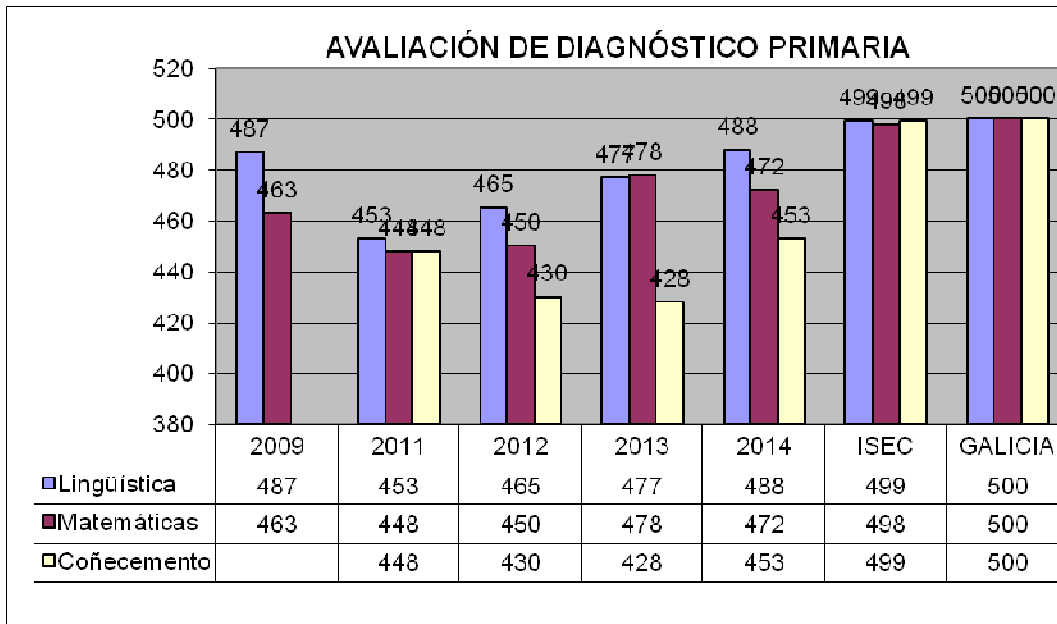
- Pón exemplos asociados á hixiene e á alimentación equilibrada.
- Comunica información relevante a través de gráficas ou táboas en casos moi sinxelos.
- Identifica as consecuencias para a saúde e o desenvolvemento persoal de determinados hábitos de alimentación e hixiene.

Nivel 1: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Identificar hábitos de alimentación.
- Valora as repercusións das actividades humanas en relación coa conservación do contorno.
- Identifica palabras clave para buscar información elemental relacionada co mundo físico ou a súa interacción con el.
- Relaciona a enerxía cos seus usos habituais na vida cotiá.
- Identifica e clasifica a flora seguindo criterios elementais.

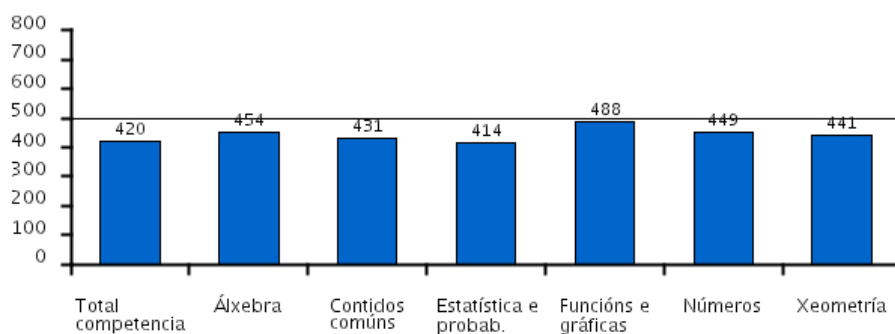
COMPARATIVA. Media do ISEC e media de Galicia

EDUCACIÓN SECUNDARIA

▪ Competencia Matemática.

- Rango entre 0 e 20. O centro sacou 8,2.
- Situación do centro: 420 (a media é 500).
- Total competencia: 420.
- En cinco das seis dimensións que miden as probas dunha escala do 0 ao 500, indica que o nivel de desenvolvemento de todas as dimensións desta competencia é moi baixo.
- En canto aos bloques de contido, onde máis fallos atopamos foi nos bloques que fan referencia á medida: *álgebra, contidos comúns, estatística e probabilidades, números e á Xeometría.*

NIVEIS DE RENDEMENTO:

Nivel 5: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Obtén relacións de dependencia entre variables relacionadas.
- Aplica o coñecemento xeométrico adquirido para describir o mundo físico.
- Analiza unha gráfica e relaciona os resultados desa análise co significado das variables.
- Utiliza estratexias e resolve problemas mediante a análise do enunciado.
- Comproba a coherencia das solucións obtidas.

Nivel 4: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Utiliza a linguaxe alxébrica para simbolizar situacións da vida cotiá.
- Emprega números e as súas propiedades para intercambiar información.
- Utiliza conceptos básicos de xeometría para abordar situacións e problemas da vida cotiá.
- Obtén valores a partir das relacións funcionais.
- Emprega números decimais para intercambiar información.

Nivel 3: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

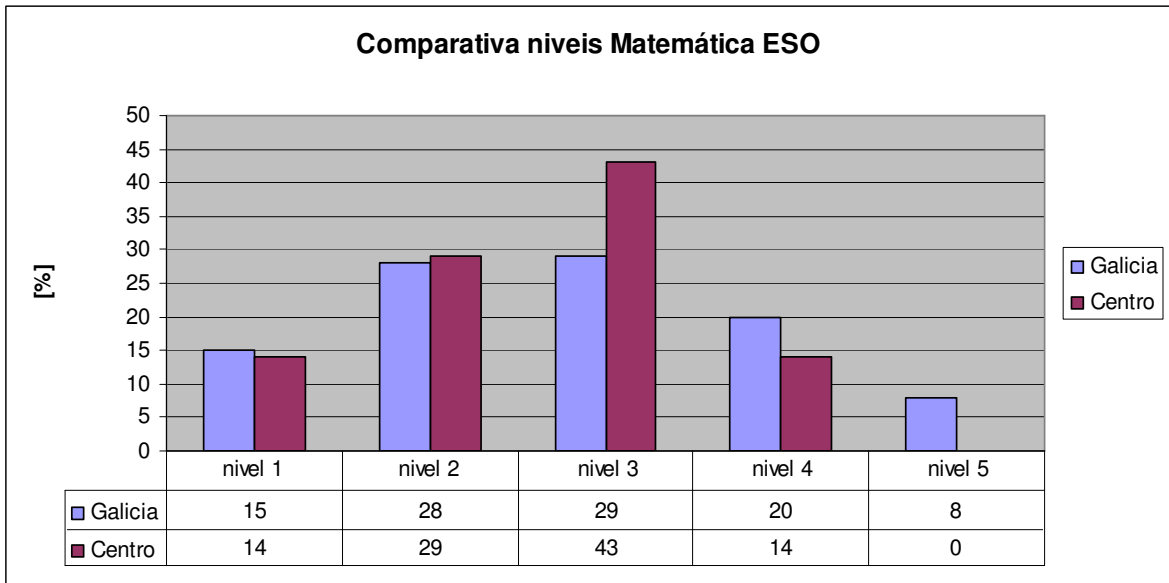
- Emprega números naturais, enteiros, fraccións, decimais e porcentaxes sinxelas.
- Aplica os cálculos numéricos a unha ampla variedade de contextos.
- Aplica os conceptos xeométricos sinxelos.
- Utiliza as relacións de proporcionalidade numérica para resolver problemas da vida cotiá.
- Obtén conclusións razoables a partir dos datos obtidos.
- Interpreta os gráficos correspondentes a relacións funcionais.
- Utiliza na estimación ou no cálculo de medidas unha precisión acorde coa situación proposta.

Nivel 2: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Emprega números decimais, fraccións e porcentaxes sinxelas.
- Utiliza números para resolver problemas relacionados coa vida diaria.
- Aplica as relacións de proporcionalidade directa para resolver problemas.
- Obtén valores a partir das relacións funcionais de proporcionalidade.
- Atopa valores relevantes a partir dos datos sacados dun gráfico ou táboa.
- Valora a adecuación do resultado ao contexto.

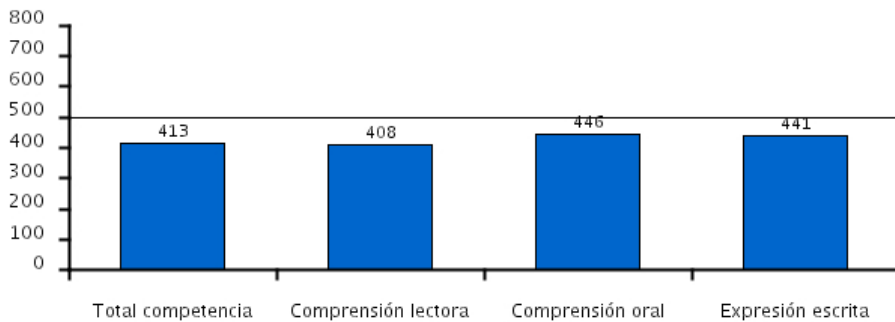
Nivel 1: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Emprega números enteiros e operacións de maneira axeitada, sendo consciente do seu significado.
- Usa os números enteiros e as súas operacións e propiedades para transformar información.
- Estima e calcula lonxitudes e superficies.
- Recolle información a partir dunha gráfica ou táboa e obtén conclusións razoables a partir dela.
- Comprende o enunciado dun problema a partir da análise de cada unha das partes do texto.
- Identifica as variables que interveñen nunha situación cotiá.
- Elixe a forma de cálculo apropiado utilizando distintas estratexias.

▪ **Competencia lingüística.**

- Rango entre 0 e 20: 8,5.
- Situación do centro 413.
- Total competencia: 413
- En todas as dimensións estamos en situación moi baixa.

NIVEIS DE RENDEMENTO:

Nivel 5: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Recoñece e interpreta recursos retóricos expresivos.
- Utiliza correctamente os signos de puntuación.
- Identifica significados contextuais de enunciados.
- Elabora conclusións a partir dos datos obtidos.
- Diferencia o contido literal do sentido.

Nivel 4: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Escribe utilizando correctamente os tempos e as concordancias verbais.
- Utiliza o rexistro adecuado.
- Valora a importancia da planificación dun texto.
- Selecciona a información pertinente dun texto.
- Elabora inferencias sobre datos explícitos.
- Utiliza recursos para explicar causas e consecuencias.
- Encadea axeitadamente as ideas.
- Organiza a información obtida nun esquema ou guión.

Nivel 3: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

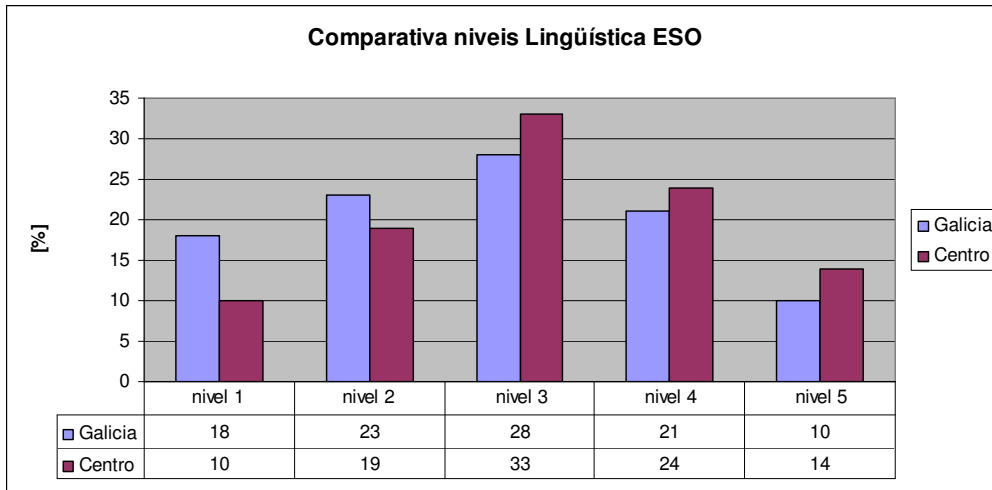
- Selecciona información, organiza e presenta conclusións.
- Recoñece secuencias de causa e consecuencia.
- Usa conectores de orde, explicativos e de contraste.
- Recoñece e interpreta o sentido dos recursos expresivos.
- Valora criticamente as mensaxes explícitas e implícitas.
- Extrae información concreta localizada en varios parágrafos do texto.
- Utiliza vocabulario e terminoloxía específica.
- Comprende e resume descrições, narracións, exposicións.
- Expresa opinións e xuízos propios baseada en datos con argumentos razoados.

Nivel 2: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

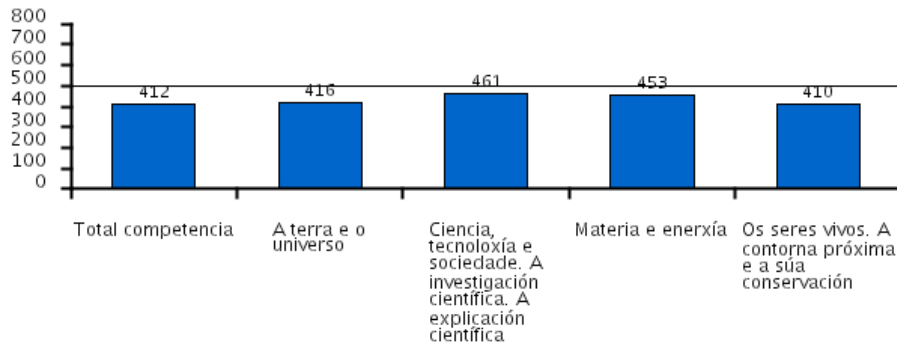
- Recoñece e selecciona ideas e datos, sexan ou non relevantes.
- Obtén información concreta e relevante.
- Comprende descrições, narracións, exposicións.
- Comprende globalmente o texto.
- Identifica recursos que expresan causa e consecuencia.
- Utiliza as deixes espaciais correctamente.

Nivel 1: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Comprende vocabulario e terminoloxía específica.
- Localiza e selecciona información.
- Relaciona o contido coa propia experiencia.
- Identifica secuencias de actividades.
- Segue instrucións de secuencias sinxelas.

- **Competencia Coñecemento e I. co m. físico.**
  - Rango entre 0 e 20: 9,2.
  - Situación do centro 412.
  - Total competencia: 412
  - Nas catro dimensións estamos en situación baixa, (a Terra e ou Universo, A explicación científica, Materia e Enerxía e os Seres vivos).

NIVEIS DE RENDEMENTO:

Nivel 5: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Elabora e comunica conclusións en experiencias científicas sinxelas.
- Establece procedementos para describir as propiedades dos materiais que nos rodean, tales como a masa ou o volume.
- Describe as propiedades dos materiais que nos rodean e os seus cambios
- Reflexiona sobre as implicacións sociais dos desenvolvementos científicos e tecnolóxicos.

Nivel 4: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Recoñece os estados nos que se presenta a materia e os seus cambios.
- Resolve problemas aplicando os coñecementos sobre equilibrio e desequilibrio térmico.
- Valora a importancia do papel protector da atmosfera para os seres vivos, considerando as repercusións da actividade humana na mesma.
- Interpreta a información de carácter científico e utilízala para formarse unha opinión propia e expresarse adecuadamente.
- Describe o funcionamento de obxectos e aparatos simples e a forma de utilizalos con precaución.
- Describe as propiedades básicas dos materiais técnicos e as súas variedades comerciais.
- Utiliza correctamente os materiais e instrumentos básicos dun laboratorio.

Nivel 3: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

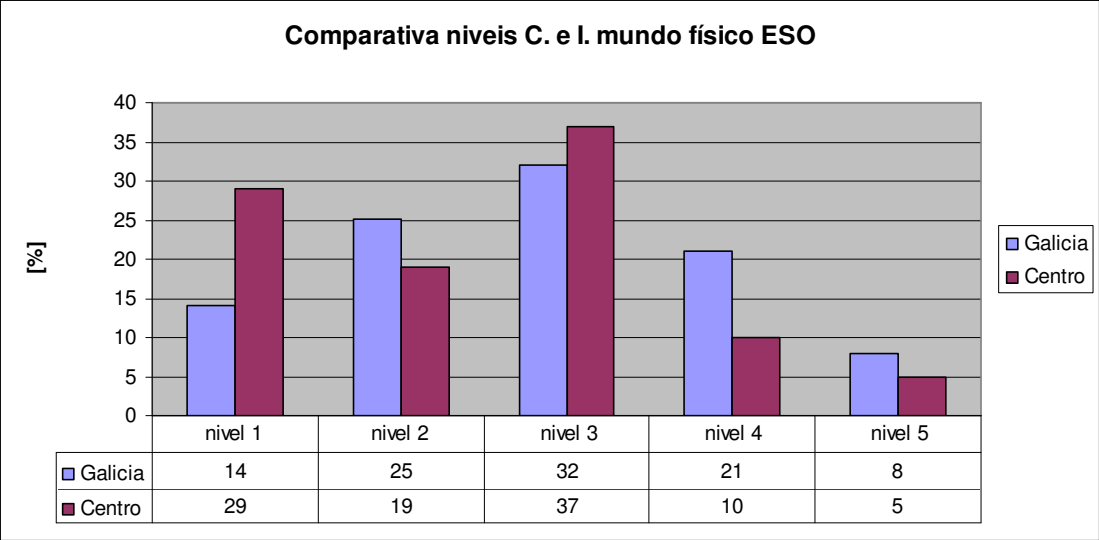
- Aplica os coñecementos da enerxía para o uso eficiente da mesma.
- Relaciona propiedades dos materiais co uso que se fai deles e diferenza entre mesturas e substancias.
- Recoñece as características clave da investigación científica.
- Clasifica as rochas máis frecuentes segundo criterios científicos. Aporta medidas e conductas para limitar o impacto da acción humana sobre o medio natural.
- Interpreta algúns fenómenos naturais mediante a elaboración de modelos sinxelos e representacións a escala do Sistema Solar.
- Aplica coñecementos sobre o mundo físico a unha situación dada en contextos sinxelos
- Representa obxectos aplicando técnicas gráficas e plásticas para conseguir resultados concretos en función dos elementos visuais (luz, sombra e textura) e da relación.

Nivel 2: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

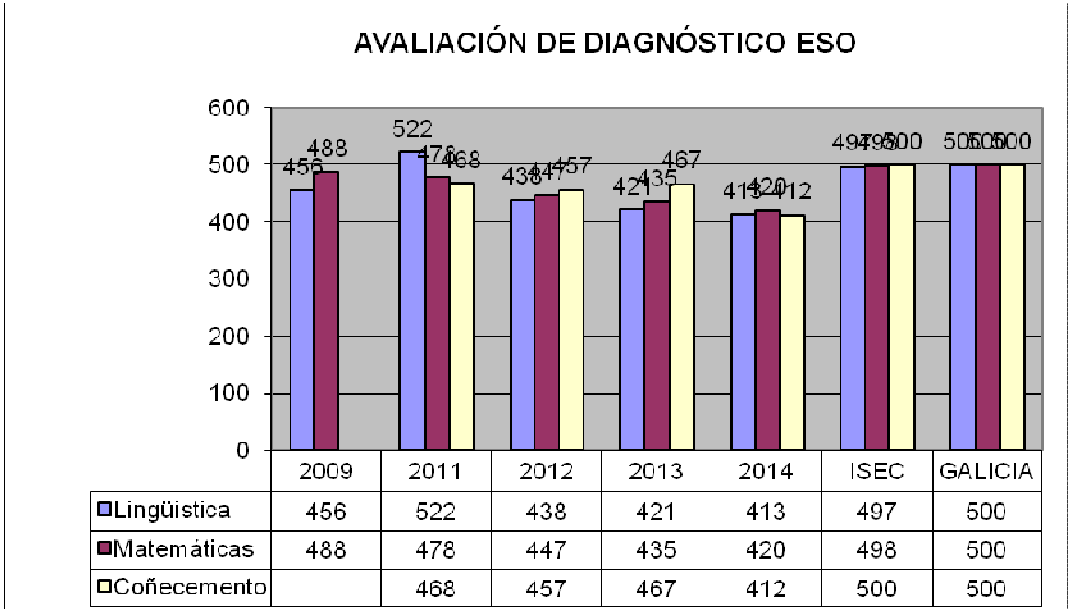
- Interpreta fenómenos de forma científica en casos sinxelos.
- Aplica coñecementos sobre mundo físico a unha situación dada en contextos moi simples.
- Identifica e recoñece as peculiaridades dos grupos máis importantes de seres vivos utilizando claves dicotómicas para a súa identificación.
- Describe as propiedades dos materiais que nos rodean e os seus cambios

Nivel 1: Un alumno ou alumna que estea neste nivel, en xeral:

- Aplica coñecementos sobre o mundo físico a unha situación dada en contextos familiares.
- Explica os impactos da acción humana sobre o medio natural.
- Conoce a existencia da atmosfera e as propiedades do aire.
- Identifica os principais compoñentes do Sistema Solar.
- Relaciona os trazos físicos máis destacados coas posibilidades que ofrecen ao ser humano.
- Identifica as accións dos axentes xeolóxicos externos no relevo terrestre.

COMPARATIVA. Media do ISEC e media de Galicia

CONCLUSIÓNS XERAIS

Analizar os aspectos negativos da avaliación de diagnóstico.

Nos datos a de avaliación das probas de competencias, podemos deducir:

- O nivel alcanzado polos alumnos foi inferior ao curso anterior.
- Os alumnos presentan graves dificultades nas instrumentais.
- O nivel de comprensión lectora é deficiente e está moi relacionado co aspecto do razoamento. Unha mala comprensión impide un razoamento lóxico.

A capacidade de razoamento relacionada cunha comprensión lectora, nunha situación educativa, en case todos os alumnos vese que non está traballada suficientemente.

- O fracaso nas probas por parte dos alumnos está máis acentuado en alumnos con familias con problemas.
- Non avaliamos a expresión falada. Aspecto moi importante para a vida persoal e laboral.

Analizando o traballo dos alumnos deducimos:

- Escaso interese despertado nos alumnos pola lectura en todos os ciclos.
- Pouco traballo de razoamentos e imaxinativos na aula, que lle permitiría no futuro, enfrontarse a dificultades maiores de forma creativa.
- Os alumnos están moi encorsetados a unhas formas de traballo monótonas por culpa da presión que supoñen os libros, pola forma de desenvolver os temas.
- Os alumnos o que saben, sábeno facer dun só xeito. Unha formulación diferente da situación imposibilita para solucionar o problema. Unhas probas encadeadas esixindo comprensión e dedución do comprendido é un fracaso.
- A reiteración de actividades, sen variedade, non o capacita para superar con éxito as probas de competencias básicas.

Análise final:

- Os alumnos, na súa maioría, non están capacitados para superar probas con éxito, ás que non están afeitos a realizar.
- A comprensión lectora é deficiente.
- A expresión falada tamén é moi defectuosa, debemos traballala máis.
- Non lle podemos esixir aos alumnos que realicen probas encadeadas nas cales se esixe comprensión e dedución se antes non os preparamos axeitadamente. Polo cal deberemos facer cambios no proceso de ensino-aprendizaxe para adaptarnos aos tempos que se aveciñan.

2.- PROPOSTAS DE ACTUACIÓNS RESPECTO AO CURRÍCULO.

2.1. COMPETENCIA LINGÜÍSTICA.

2.1.1. Fallos máis frecuentes.

As cuestións nas que máis fallos atopamos foron as seguintes:

- 1) Recolocar en orde cinco parágrafos desordenados.

- 2) Explicar a causa de algo que afirma o texto.
- 3) Elaborar un anuncio dadas unhas características.
- 4) Explicar diferenzas en aspectos explicados no texto.
- 5) Unir palabras coa súa definición.
- 6) Explicar con frases propias preguntas sobre unha narración oral.
- 7) Recordar aspectos da narración escoitada.

2.1.2. Propostas para traballar por dimensións a nivel de centro.

Tras a análise das probas e de traballar por ciclos cada unha das competencias coas súas dimensións, elaborando para cada unha delas indicadores e accións, realizamos un labor de síntese e así elaborar unha liñas xerais de actuación que guíen o traballo de cada un dos cursos e lles de carácter global e coordinado.

Respecto á competencia lingüística, o traballo debe ir enfocado principalmente a:

- Fomentar, estimular e valorar a expresión oral en cada unha das actividades diarias da nosa xornada escolar, vixiando a fluidez e a claridade da expresión e a ampliación do vocabulario.
- Aumentar a comprensión lectora dos nosos alumnos así como mellorar a súa axilidade lectora (distinta á velocidade lectora).
- Mellorar o coñecemento da lingua a través do seu uso valorando, especialmente na expresión por escrito a presentación, a ortografía e a gramática.

2.1.3. Propostas para traballar as dimensións por ciclos.

2.1.3.1. Ciclo Infantil.

- DIMENSIÓN: *comprensión oral*
- INDICADORES:
  - Comprender mensaxes e textos diversos transmitidos de forma oral mostrando unha actitude de escoita atenta e respectuosa.
  - Comprender ordenes sinxelas transmitidas oralmente que impliquen unha acción determinada.
  - Mellorar a discriminación auditiva.
- ACCIÓNS
  - escoitar os diferentes relatos (poesías, cancións, contos...) e tentar responder as preguntas realizadas pola mestra con coherencia na forma e no fondo.
  - O profesor plantexará preguntas ou situacións absurdas onde o neno deberá dar razóns polas que a pregunta ou feito narrado non ten ningún sentido. Por exemplo: Escoitas polos pés?, Onte ía na moto e subín as ventás porque tiña moito frío, etc.
  - Resolver adiviñas.
  - Propoñemos ós nenos series de palabras e teñen que diferenciar cal non pertence á mesma categoría: pera – mazá – cadeira
  - Discriminar auditivamente o son da vogal ou consoante traballada:
    - Entre os nomes dos compañeiros e obxectos da aula.

- En palabras pronunciadas polo mestre/a ou por outro neno/a.
  - Mediante xogos con tarxetas de imaxes.
  - Tarefas de comprensión e execución de ordes de dificultade crecente
  - "O Telégrafo": Os nenos xogan a enviar un mensaxe secreto transmitido ó oído.
- Xogamos a transmitir, comprender e cumprir ordes e mensaxes sinxelos: Un neno da as ordes e os demais obedecen (de pe, sentado...); un neno ordena algo concreto a outro (vai a mesa e colle un lapis); ou é o profesor quen ordena (colle todas as pinturas vermellas).
- Despois da lectura dun conto realizamos as seguintes actividades:
  - Formular preguntas sobre o conto.
  - Preguntar que parte do conto lles gustou máis.
  - Ordenar as láminas secuenciadas do conto.
  - Representar e dramatizar algunhas partes do conto.
  - Inventar outro principio e outro final.
  - Facer un debuxo...
- Acertar unha palabra pola súa definición.
- Completar frases con palabras: A miña man ten cinco....
- Establecemento de diferenzas e semellanzas entre pares de palabras: uns zapatos e unhas luvas; o viño e a auga; un abrigo e unha estufa....
- Invención de trabalinguas a partir das dificultades de pronunciación que presentan os nenos.
- escoitar as normas que rexe un xogo de mesa (oca, parchís, afundir o barco...) e poñelas en práctica para xogar.
- Contos ao revés. Trátase de trastocar idea central dun conto de forma premeditada, co obxectivo de recompoñer ben a historia entre todos.
- **DIMENSIÓN: expresión oral**
- **INDICADORES**
  - Comprender e respectar as normas que rexen as interaccións lingüísticas.
  - Interese por intervir en situacións de intercambio oral utilizando construcións orais adecuadas a súa idade.
  - Mellorar o dominio do aparato fonador.
  - Mellorar a pronunciación das palabras do vocabulario traballado.
- **ACCIÓNS**
  - Realizar todo tipo de praxias-bucofaciais de maneira lúdica : de soprado, de mobilidade, de respiración, de expresión facial...
  - Realización de diversos exercicios de pronuncia e articulación:
    - Pronunciar onomatopeias (facer ruídos e sons coa boca; imitar coa boca sons que se fan cun obxecto; imitar ruídos da rúa...)
    - Pronunciar palabras que posúen algunha dificultade.
  - Realizar exercicios respiratorios (inspiración abdominal polo nariz, expiración pola boca; control da respiración para soprar plumas, papel, globos; pronuncia lenta de palabras...)

- Repetir palabras de diferentes maneiras (amodo, depresa, por sílabas...)
  - Aprender trabalinguas sinxelos.
  - Realizar descrições y expresar cualidades de persoas e obxectos a partir da observación directa. Describir cosas e acertar de qué se trata...
  - Ampliación do vocabulario mediante a observación, manipulación e descrición de fotografías, pictogramas, cartolinas de imaxes, tarxetas de vocabulario, sinónimos e antónimos, etc.
  - Proporánse actividades para xogar coas palabras e coñecer o seu significado. Así, por exemplo: "a cadeira serve para...". Os nenos darán as respostas que se lles ocorran: "sentarse", "descansar se estamos cansados", "escribir na mesa", "facer un tren pola clase"...
  - Xogos de vocabulario: "veu un barco cargado de..."(froitas, animais con dúas patas, etc)
  - Repetir frases variando a expresión: interrogación, negación, sorpresa.
  - Explicar diversos procesos: como se fai unha tortilla de patacas, que fago cando me levanto polas mañás....
  - Recoñecemento ou expresión de sentimentos, desexos, opinións: ¿Por qué chora esa nena?, ¿cal é o programa infantil que mais che gusta?....
  - Conto tolo; Poranse en círculo tódolos nenos da clase e cada un irá engadindo o que queira ao conto que comezou a profesora.
  - Buscar comparacións: grande como...., alto como....etc.
  - Repartirse entre os nenos "bits" de diferentes temáticas tales como ocupacións, comidas, fogar. Os nenos deberán agrupalas en categorías e explicalas.
  - Conversación. Podemos facela libremente, que os nenos se expresen libre e espontaneamente ou que a profesora focalice a conversa nun tema concreto.
  - Comparamos dous obxectos, dous animais etc. para crear un novo substantivo, ao que se lle dará personalidade entre todos. Por exemplo: barco-pelota, formiga-elefante...
- **DIMENSIÓN:** *comprensión escrita*
  - **INDICADORES**
    - Interpretar códigos de simbolización gráfica.
    - Iniciarse no silabado de palabras.
    - Aproximarse á estrutura da frase.
    - Mellorar a conciencia fonolóxica.
    - Mellorar a discriminación visual.
  - **ACCIÓNS**
    - Aproximarse á lingua escrita a través dos textos presentes na aula e non ámbito inmediato: asociando palabras escritas con imaxes, inferindo significados de palabras escritas, observando os cambios dunha palabra ao modificar unha letra...
    - Interesarse e participar nas situacións significativas de lectura e escritura que se producen na aula desenvoltas por persoas

- lectoras e escritoras competentes: realizando carteis para distintas ocasións, tentando escribir palabras independentemente, agrupar palabras segundo teñan ou non un determinado letra...
- Utilizar a biblioteca con respecto e coidado, valorándoa como recurso informativo, de entretemento e gozo: compartindo contos, busca de información sobre o centro de interese que se traballe nese momento, establecer quendas na figura de "bibliotecario/a", o cal terá as seguintes funcións:
    - administrar os contos
    - facer que se respecte un bo clima de lectura
    - vixiar o coidado dos libros
    - reparar os libros estragados
    - gardar os libros e colocalos debidamente).
  - Localizar unha determinada palabra repetida ao longo dun texto escrito.
  - Separar palabras que se atopan unidas de xeito que cada unha delas teña sentido.
  - Utilización de pictogramas para construír frases con sentido cada vez un pouco máis longas.
  - Xogo de movemento "O tren da frase". Simularemos que unha frase dada é un tren de xeito que a locomotora é a primeira palabra. A frase avanzará acompañada con xestos da seguinte maneira:
    - Primeira palabra: irá sempre escrita en maiúscula polo que poranse os brazos elevados facendo un arco por riba da cabeza.
    - Palabras posteriores: damos un paso lateral.
    - Nomes propios: escritos con maiúscula, o xesto é igual que na primeira palabra.
    - Punto final: saltiño.
  - Estableceranse xestos acordados cos alumnos para designa palabras con B ou V, con R ou RR, con N ou Ñ, con G ou J dependendo do nivel acadado no momento do xogo.
  - Xogos de absurdos: A partir da observación dunha serie de imaxes con absurdos, os nenos deberán reflexionar e expresar oralmente o que non está ben ou non ten sentido.
  - Ordenar palabras: polo número de fonemas, polo número de sílabas, polo significado.....
  - "Pasalasílaba": estableceranse dous ou tres equipos aos que se lles presentará, por quendas, diferentes cartolinas nas que figuren sílabas escritas independentemente. Segundo o nivel no que se atopen os nenos se engadirán silabas trabadas, inversas ou complexas. Os equipos teñan que ir descifrando as sílabas, por cada sílaba que descifren gañan un punto. Gaña o equipo que xunte máis puntos. Cando un equipo non sexa quen de descifrar unha sílaba pásalle a quenda ao outro equipo dicindo "pasalasílaba".
  - "Pasapalabra": partindo do mesmo xogo, cando o nivel de silabado sexa adecuado pasarase a presentarlles cartolinas con palabras sendo a mecánica do xogo igual que no "pasalasílaba"

- Traballar sílabas a nivel oral (trabadas, directas, inversas...): buscar palabras que rematen cunha determinada sílaba; “romper” palabras separando as sílabas con palmadas; buscar nomes que comecen pola mesma sílaba...
- DIMENSIÓN: *expresión escrita*
- INDICADORES
  - Adquirir maior control da motricidade fina.
  - Coñecer e perfeccionar a direccionalidade dos trazos.
  - Achegarse á lingua escrita a través da produción de textos individualmente e en grupo
  - Desfrutar ca produción de pequenos mensaxes escritos
- ACCIÓNS
  - Participar en xogos de destreza manual e motora para mellorar ás mesmas: xogos de ensartado, modelado, picado, rasgado, insertado, xogos de destreza dixital, estrujar pelotas de gomaespuma, escurrir esponxas, retorcer trapos mollados...
  - Traballar a presión e presión co escribinte: utilización de brochas gordas, medias e suaves, picado con punzón e con lapis sobre folio ou cartolina, esmagar boliñas de plastilina ata convertelas en puntiños, abotoar e desabotoar...
  - Traballar os trazos presentes na lingua escrita respectando a lei próximo-distal polo que se comezará a realizar estes trazos de xeito vertical: traballando no encerado, na elaboración de carteis, no aire, diante dun espello, percorrendo o trazo co dedo nunha cartolina pegada na parede co trazo debuxado, calcar debuxos facendo transparencia no cristal, empregando a pizarra dixital...
  - Posteriormente pasaremos ao traballo horizontal sobre a mesa. Coidando dos seguintes aspectos:
    - O neno deberá estar correctamente sentado.
    - O escribinte deberá asirse correctamente.
    - A folla deberá estar colocada cun ángulo acorde ca posición do brazo, vixiarase que non a poñan totalmente dereita.
    - Vixiarase a boa direccionalidade dos trazos.
    - Cando o trazo teña que realizarse dentro duns marxes vixiarase que estes sexan respectados.

Para todo isto hai que ter en conta que na etapa de Educación infantil fálase de iniciación a todos estes conceptos polo que todo elo condicionarase ao momento madurativo do neno, e traballarase de xeito totalmente individualizado para garantir que cada neno desenvolve a súa capacidade ao seu ritmo madurativo. Todos estes conceptos deberán ser traballados e reforzados no primeiro ciclo de primaria para garantir a súa interiorización.

“O saco das letras”: preséntaselle aos nenos un saco no que se atopan unhas determinadas letras. O xogo consiste en averiguar cantas palabras diferentes podemos atopar mesturando esas letras. As palabras resultantes iranse apuntando nun cartel que despois lucirá no corredor do centro ou na aula.

Realizar pequenos traballos grupais: carteis, exposicións...

Caderno: cada neno disporá dun caderno de pauta no que facer copias de palabras ou de frases curtas, ditados de sílabas ou palabras pequenas.

Xogos que potencien o gusto pola lingua escrita: crucigramas, sopas de letras, aforcado...

2.1.3.2. Primeiro ciclo de primaria.

□ **Comprensión oral**

- Comprender o sentido global de textos de nivel axeitado (contos, lendas, poemas, etc...)
  - escoitar un conto e resumilo, aportando as ideas principais.
  - Recontar brevemente un conto escoitado previamente.
  - Recitar poemas breves.
- Crear un ambiente axeitado para o intercambio lingüístico.
  - Participación en conversacións ou diálogos dirixidos.
  - Usar expresións de cortesía nos diálogos.
  - Expresión coidando a dicción.
  - Facer descrições
  - Facer lecturas en público..

□ **Expresión oral**

- Responder a preguntas sobre o sentido global de textos escritos.
  - Ler un conto e facer preguntas sobre o mesmo.
- Extraer algunha información específica acerca do texto lido: identificar personaxes, explicar o argumento e interpretar as instrucións das actividades.
  - Describir unha personaxe do conto lido na clase.
  - Relacionar cada personaxe coa súa vestimenta.
- Recitar textos orais con articulación, ritmo e ton axeitados e de forma comprensiva e expresiva
  - Recitar unha canción, poema, adiviña, trabalinguas.
- Expresar oralmente situacións reais ou imaxinarias.
  - Contar algunha experiencia vivida: como ir ao zoo, ao cine.
  - Expresar oralmente o que lle suxire unha imaxe mostrada.
- Participar en diálogos, conversas, charlas de clase, etc..., respectar as normas que facilitan o intercambio comunicativo, pedir a palabra e intervir cando corresponde, escoitar as intervencións dos seus compañeiros/as, expoñer as razóns para explicar o seu comportamento e os seus gustos.
  - Representar o conto lido na aula.
  - Debater sobre un tema relacionado coa unidade que se está traballando
  -

□ **Expresión Escrita**

- ⇒ Redactar textos breves (narracións, notas, etc.) coas grafías axeitadas, os signos de puntuación correspondentes e as palabras separadas.
  - Describir os compoñentes da familia, compañeiros da clase, o seu mellor amigo, etc.
  - Describir a casa, o colexio, etc.,,
  - Contar o que se fixo a fin de semana.
  - Resumir as vacacións.
  - Redactar un conto coñecido.
- ⇒ Presentar os escritos de forma clara e limpa.
  - Escribir un conto inventado.
  - Escribir una historia dos compoñentes da clase.
  - Escribir un conto no que sexa o alumno o protagonista.
  - Resumir en tres frases un conto.

□ **Comprensión Escrita**

- ⇒ Comprender o sentido global de textos de nivel axeitado.
  - Ler un conto e facer una reflexión sobre como actúa o personaxe principal.
  - Facer un conto a partir de ilustracións.
  - Ler un conto e facer un resumo coas ideas principais.
  - Cambiar o final dun conto coñecido.
  - Cambiar o principio dun conto coñecido.
- ⇒ Comprender e producir textos sinxelos nos que se utiliza a linguaxe verbal e o non verbal (música, imaxe, etc.), e detecta e manifesta unha intención comunicativa determinada.
  - Cambiar o título dun conto.
  - Describir o personaxe principal.
  - Dando un título, facer una historia.
- ⇒ Ser capaz de extraer algunha información específica acerca do texto lido: identifica personaxes, explica o argumento e interpreta as instrucións das actividades.
  - Facer preguntas sobre o texto e así poder comprendelo mellor.
  - Facer una historia inventada co personaxe principal.
  - Resumir un conto coñecido.

2.1.3.3 **Segundo ciclo de primaria.**

□ **Comprensión oral**

- ⇒ Participar en situacións de comunicación relacionadas coa actividade escolar (diálogos, coloquios, entrevistas, etc.), respectando as normas que facilitan o intercambio, adecuando a expresión á intencionalidade e ao contexto, valorando o que se di con certa actitude crítica.
  - Crear múltiples situacións , na aula, nas que os nenos teñan que expresar a súa propia opinión, respectar a

- quenda de palabra e escoitar as opinións dos compañeiros.
    - Dividir a clase en cinco grupos de cinco nenos/as, e pedir que cada grupo chegue a un acordo para resolver as diferentes preguntas que se lle propoñan (coma nun concurso de televisión).
    - Facer diálogos entre compañeiros sobre unha temática determinada.
  - ≡ Distinguir as ideas principais e as secundarias en discursos orais e resumir as máis importantes, de forma ordenada.
    - escoitar un conto e resumilo, posteriormente, aportando as ideas principais.
    - escoitar a radio, e contar unha noticia(resumida) que acontecera nese día.
    - Distinguir si as oracións escoitadas son: afirmativas, interrogativas ou exclamativas.
    - escoitar unha definición dunha palabra e dicir, posteriormente, un sinónimo.
    - Realizar ditados.
  - ≡ Utilizar diferentes estratexias para a comprensión de discursos orais e textos escritos, e para a resolución de dúbidas (preguntar, avanzar e retroceder, consultar o dicionario, etc.).
    - Utilizar o dicionario ante o descoñecemento do significado dunha palabra.
    - Preguntar cando non se comprende algo.
    - Un alumno lerá un pequeno texto en alto, e os demais responderán a diferentes preguntas sobre o texto.
    - Seguir de forma axeitada as instrucións dadas polo mestre para realizar as tarefas.
- **Expresión oral**
  - ≡ Construír mensaxes orais e escritas de xeito persoal e creativo.
    - Facer, oralmente, diferentes tipos de descrições: dunha persoa, dunha paisaxe, dun animal, dun obxecto, etc
    - Expresar, oralmente, como se sentiría si: unha persoa te pega: perdes o teu xoguete preferido; si é o teu aniversario; si sacas un dez...
    - Representar unha obra de teatro.
  - ≡ Identificar os usos da lingua recoñecendo algunhas estruturas gramaticais sinxelas (tipos de discurso: narrativo descritivo poético etc; o texto e a oración, o nome, o adxectivo, o verbo, etc.), e valorando a importancia de respectar regras e convencións establecidas.
    - Ler de forma axeitada diferentes tipos de textos: contos, poesías, cancións, trabalinguas, etc.
    - Memorizar e recitar pequenos poemas.
    - Realizar dramatizacións.
    - Describir un cadro.
  - ≡ Usar mensaxes que inclúen as formas lingüísticas axeitadas para mellorar a convivencia, para expresar a creatividade, o coñecemento

persoal e do ámbito, en coloquios, asembleas de clase, no xornal escolar, etc.

- Facer unha exposición sobre o noso animal preferido.
- escoitar atentamente unha historia e inventar e relatar un final.
- Expresar na asemblea o que fixemos nas vacacións, esta fin de semana, etc
- Xogo de preguntas e Respostas: unha persoa pensa nun neno/a da clase, e os demais teñen que facerlle preguntas. Esa persoa só pode responder si ou non. A persoa que acerte tócalle responder.(Pódese facer con animais, lugares, etc).ç

□ **Comprensión escrita**

- ⇒ Identificar e resumir elementos esenciais(personaxes, ambiente, argumento, diálogo, descrições, narracións, etc...)
  - Análise de textos de diverso tipo (diferenciando ideas principais e secundarias, recoñecendo as distintas partes: inicio, desenlace...)
  - Reconstrución de textos desordenados.
  - Ordenar viñetas dun cómic.
  - Ordenar debuxos acorde cun texto escrito.
  - Realizar textos colectivos.
  - Construír mensaxes escritos de xeito persoal e creativo.
- ⇒ Comprender o sentido global de textos escritos de uso habitual.
  - Facer resumos
  - Completar ocos en branco dun texto escrito.
  - Facer contos a partir de ilustracións.
  - Inventar finais distintos para contos ou historias.
  - Poñer titulares a noticias do xornal.
  - Descubrir "gazapos" nun texto.
- ⇒ Valorar a escritura como ferramenta de comunicación, fonte de información e de aprendizaxe, e como medio de organizarse e resolver problemas da vida cotiá.
  - Facer diarios persoais ou de clase.
  - Enviar "cartas" a familiares ou nenos doutros colexios.
  - Redactar e-mails contando as actividades que fan na clase.
  - Formular xuízos persoais sobre os textos lidos, aportando argumentos coherentes.
  - Espertar a curiosidade e o interese polos códigos escritos doutras linguas.

□ **Expresión escrita**

- ⇒ Producir textos escritos atendendo ós seguintes aspectos: organización lóxica, orde e coherencia, corrección gramatical, propiedade léxica, presentación clara e ordenada, corrección ortográfica.

- Crear textos en grupo: contos, cartas...segundo unhas pautas establecidas.
  - Corrixir textos escritos por outros alumnos.
  - Copiar textos e facer análises comparativos do seu nivel de calidade.
  - Facer caligrafía
  - Iniciarse nos esquemas gráficos para a corrección de textos.
- ⇒ Compoñer por escrito, de forma cada vez máis complexa, ordenada e coherente: ideas, vivencias, sentimentos, feitos reais e fantásticos, tanto en prosa como en verso.
- Facer un conto a partir de ilustracións.
  - Facer historias inventadas.
  - Resumir contos e películas coñecidas.
  - Empregar elementos non lingüísticos acompañando os textos escritos (debuxos, gráficos, fotografías, tipos de letra...)
  - Imitar "textos da vida adulta".
- ⇒ Empregar axeitadamente o dicionario para a interpretación e produción de textos propios e alleos.
- Producir textos e oracións a, a partir de esquemas dados.
  - Resolver exercicios con palabras "curiosas" tales como palíndromos, monovogais, multivogais, etc.
  - Empregar nos textos vocabulario rico e variado que evite as repeticións dunha mesma palabra no texto.
  - Xogar o "Bingo das palabras", ou xogos de definición de palabras.

2.1.3.4 Terceiro ciclo de primaria.

- DIMENSIÓN: *expresión por escrito*.
- INDICADORES:
  - Organiza e busca estratexias para realizar ordenadamente os seus textos escritos.
  - Redacta narracións, descricións, exposicións e resumos escritos.
  - Respecta as normas gramaticais e ortográficas.
  - Usa funcionalmente o vocabulario básico aprendido.
  - Elabora textos lexibles: correcta presentación e boa letra.
- ACCIÓNS:
  - Facer da escritura unha necesidade para o alumno, axudándoo a expresar mediante este medio as súas ideas, sentimentos, necesidades, opinións...
  - Mellorar a caligrafía para que o texto sexa de doada lectura para os demais.
  - Mellorar a presentación dos textos, mediante o uso de marxes, equipos, separacións, sinaladores...

- Realizar guións para organizar o texto nas súas partes, axudándose de frases curtas, viñetas, palabras clave...
  - Aprender métodos claros de descrições e definicións, para incluílas nos textos que escriben de xeito axeitado.
  - Aprender o uso de conectores para dar cohesión ás distintas partes do texto.
  - Exercitar na redacción de textos o máis variados posible: expositivos, narrativos, argumentativos, literarios...
  - Executar actividades de mellora da ortografía que repercutan na correcta escritura dos textos.
  - Realizar textos colectivos.
  - Mellorar a expresión escrita a través do coñecemento dun uso gramatical correcto.
  - Aprender e utilizar nos seus textos un vocabulario rico e variado que evite as repeticións dunha mesma palabra no texto.
  - Utilizar o ordenador para escribir e corrixir textos, razoando a causa de que o editor nos sinale unha palabra como mal escrita.
- DIMENSIÓN: *comprensión de textos escritos*.
  - INDICADORES:
    - Identifica a idea xeral e a intención comunicativa dun texto escrito.
    - Extrae informacións concretas de textos, realizando as inferencias necesarias.
    - Distingue as partes dun texto escrito e relaciónaaas coa organización da información que o texto presenta.
    - Comprende o vocabulario básico de textos escritos e deduce o significado contextual das palabras.
  - ACCIÓNS:
    - Perfeccionar a técnica lectora mediante os distintos tipos de lectura: silenciosa, voz alta, veloz, intelixente.
    - Aplicar técnicas para mellorar a comprensión lectora, como adiantar unha hipótese sobre a lectura e estudar o vocabulario descoñecido do texto a ler.
    - Realizar exercicios para identificar os distintos xéneros textuais: poema, explicación científica, conto, descrición literaria...
    - En textos con ilustracións, extraer información complementaria da ilustración e relacionala co texto escrito.
    - Aprender a escribir títulos que sintetizen un tema.
    - Descubrir incoherencias nun texto.
    - Localizar información concreta nos textos, buscando a resposta a determinadas preguntas feitas por un compañeiro de clase.

- Recoñecer nun texto os seus trazos: literarios, descritivos, científicos, publicitarios, argumentativos...
  - Deducir a explicación dunha acción implícita no texto, razoando as respostas.
  - Comprender e seguir instrucións escritas.
  - Recoñecer, localizar e explicar argumentos nun texto.
  - Estimular o hábito lector mediante o uso da Biblioteca do Centro e as Bibliotecas de aula.
- DIMENSIÓN: *comprensión de textos orais*.
  - INDICADORES:
    - Capta a idea xeral e a intención comunicativa dun texto oral.
    - Distingue a idea principal da secundaria.
    - Comprende o vocabulario básico en textos orais e deduce do contexto palabras e expresións.
    - Segue instrucións orais cada vez máis complexas.
  - ACCIÓNS:
    - Crear un ambiente estimulante no que se aproveiten todas as ocasións para mellorar a expresión oral.
    - escoitar diálogos da vida cotiá e extraer as expresións para, posteriormente, explicalas.
    - Realizar descrições de si mesmos e dos seus sentimentos, aproveitando ocasións axeitadas para iso.
    - Utilizar estratexias para describir lugares, animais, itinerarios e obxectos.
    - Fomentar a concentración na escoita de textos mediante exercicios de atención e discriminación auditiva de diferentes informacións.
    - Aprender trucos para recontar oralmente e con precisión unha narración breve.
    - Realizar pequenos debates nos que sexa necesaria tanto a escoita atenta do outro como a exposición argumentada das propias ideas, con obxectivo de convencer.
    - Aprender estratexias para diferenciar, nunha exposición oral, as ideas principais das secundarias.
    - Ler, aprender e escoitar poemas recitados con expresividade.
    - Dar instrucións orais con orde e precisión e executar as ordes dadas por outra persoa.

2.1.3.5. Educación Secundaria

Desenvolvidos, pois, os novos currículos coa referencia das competencias básicas, é necesario buscar os indicadores para a súa

avaliación tendo presente as ensinanzas mínimas, especificamente os criterios de avaliación nelas contidos.

É conveniente agrupar os elementos que caracterizan esta competencia nas catro dimensións clásicas de comprensión oral, expresión oral, comprensión escrita e expresión escrita, se ben é necesario incluír tamén actividades de mediación (tales como a tradución dunha lingua a outra, ou o paso do código oral ao escrito ou viceversa), que considera o Marco de Referencia Europeo para a avaliación, ensino e aprendizaxe das linguas.

Por outro lado, é necesario insistir en que o concepto de competencia de comunicación lingüística ou competencia comunicativa vai mais alá do mero coñecemento da estrutura da lingua e a súa actualización nun acto concreto de fala. En realidade, está integrada por unha serie de subcompetencias:

- A competencia lingüística ou gramatical, referida ao dominio do código lingüístico e o coñecemento práctico da estrutura, elementos e regras da lingua nos seus diversos niveis: fonético- fonolóxico, morfosintáctico e léxicosemántico. Con esta competencia relaciónase o coñecemento das regras de ortografía, a correcta pronunciación, o vocabulario ou as regras gramaticais.
- A competencia sociocultural e sociolingüística, referida ao dominio da adecuación da linguaxe á situación comunicativa (participantes no acto comunicativo, coñecementos compartidos, intención comunicativa, regras de interacción).
- A competencia textual ou discursiva, referida aos coñecementos e técnicas necesarias para organizar a información nun texto concreto logrando un discurso coherente e estruturado ou reconstruír o sentido dun texto partindo dos seus distintos elementos e realizando as inferencias necesarias.
- A competencia pragmática ou estratéxica, relacionada cos coñecementos, destrezas e actitudes necesarias para lograr a eficacia na comunicación. anque non figura como un compoñente nos estudos habituais sobre a competencia de comunicación lingüística, entendemos que debe concedérselle a importancia necesaria á competencia literaria, referida ao hábito lector, á capacidade de gozar con textos concibidos cunha finalidade estética ou artística, a destrezas relacionadas coa intertextualidade. E cada vez impónse con maior forza a competencia semiolóxica, que está relacionada coa adquisición de coñecementos teóricos e prácticos necesarios para interpretar e producir mensaxes de códigos diversos, non lingüísticos.

Os criterios de avaliación do currículo están relacionados con elementos de competencia, de maneira que puidesen converterse doadamente en indicadores do progreso do alumnado na súa adquisición. Como se considera o termo da educación obrigatoria o momento en que estas competencias básicas deberon ser plenamente adquiridas, os criterios de promoción e titulación na ESO, desenvolvidos polo centro, deberán estar directamente relacionados con eles.

A xeito de suxestión, esbozamos en cada unha das catro dimensións de comprensión oral, expresión oral, comprensión escrita e expresión escrita os seguintes indicadores. Referímolos ao termo do segundo curso de ISO, un dos dous momentos en que as probas de avaliación de diagnóstico tratan de medir a súa adquisición:

1. Indicadores para avaliar a comprensión oral:

- Captar a idea xeral e a intención comunicativa de textos orais próximos á experiencia do alumnado, incluíndo os do ámbito académico e educativo.
- Distinguir en textos orais pouco complexos as ideas principais e as secundarias.
- Seguir instrucións orais.
- Tomar notas e apuntamentos seguindo exposicións orais e, a partir deles, elaborar resumos escritos.
- Identificar a modalidade lingüística galega e valorala positivamente, recoñecendo os seus trazos característicos.
- Comprender o vocabulario básico en textos orais e deducir do contexto lingüístico e do extralingüístico o significado de palabras e expresións.
- Respectar e valorar positivamente a riqueza lingüística española e identificar as linguas españolas.
- Identificar algúns trazos lingüísticos propios de diferentes usos sociais da lingua en textos orais.

2. Indicadores para avaliar a expresión oral:

- Producir narracións e descricións orais, coherentes e ben estruturadas, sobre situacións ou feitos coñecidos e próximos á experiencia do alumnado, adecuando o rexistro á situación comunicativa e utilizando estratexias axeitadas para suscitar o interese dos oíntes.
- Realizar exposicións orais sobre temas próximos á experiencia do alumnado, ou temas académicos sinxelos, nas que poida contar coa axuda dos medios audiovisuais e das Tecnoloxías da Información e a Comunicación, adaptando a súa expresión a un rexistro axeitado e utilizando estratexias para suscitar e manter o interese dos oíntes.
- Expresar tolerancia e comprensión cara ás opinións ou puntos de vista alleos.
- Expresarse de forma oral cun vocabulario, ritmo e ton axeitados á función da linguaxe utilizada.
- Comentar de forma oral textos de diversos tipos atendendo a aspectos formais e de contido.

3. Indicadores para avaliar a comprensión escrita:

- Identificar a idea xeral e a intención comunicativa en textos escritos continuos e discontinuos próximos á experiencia do alumnado, incluíndo os do ámbito académico e educativo.
- Extraer informacións concretas ou precisas de textos escritos, realizando as inferencias que sexan necesarias.

- Seguir normas ou instrucións de certa extensión expresadas por escrito.
- Identificar os enunciados nos que está explícito o tema xeral.
- Distinguir as partes dun texto escrito e relacionalas coa organización da información que o texto presenta.
- Interpretar e valorar o contido e os elementos formais básicos de textos escritos.
- Interpretar e valorar o contido de textos escritos relacionándoo cos coñecementos propios.
- Recoñecer e comprender os trazos característicos de diversos tipos de textos: continuos e non continuos, literarios e non literarios.
- Comprender o vocabulario básico de textos escritos e deducir o significado contextual das palabras.
- Integrar informacións extraídas de diferentes textos ou hipertextos acerca dun mesmo tema para elaborar unha síntese na que se inclúan os aspectos principais.
- Identificar algúns trazos lingüísticos propios dos usos sociais da lingua en textos escritos.
- Identificar e comprender o uso de categorías e elementos gramaticais básicos.

4. indicadores para avaliar a expresión escrita:

- Redactar narracións, descricións, exposicións, resumos e comentarios escritos utilizando o rexistro axeitado ao tipo de texto, tema e propósito comunicativo. Organizar a información con claridade en narracións, descricións, exposicións, resumos e comentarios escritos relacionados con ámbitos próximos ao interese do alumnado. Incluindo o ámbito académico e educativo.
- Enlazar os enunciados nas narracións, exposicións, resumos e comentarios en secuencias dotadas de cohesión e corrección sintáctica, utilizando axeitadamente enlaces axeitados á organización informativa do texto.
- Respectar as normas gramaticais e ortográficas na expresión escrita, adecuándose ás convencións ortográficas e de puntuación do español actual.
- Usar funcionalmente o vocabulario básico, coidando a propiedade léxica nas producións escritas.
- Comentar por escrito textos de diverso tipo atendendo a aspectos formais e de contido.
- Elaborar textos lexibles (correcta presentación e boa letra).

As competencias básicas teñen carácter transversal, non se identifican coas materias do currículo, aínda que garden unha relación de afinidade distinta cos diferentes coñecementos, áreas ou disciplinas.

Estes indicadores, á súa vez, deberían permitir medir tamén o grao de desenvolvemento de adquisición da competencia de comunicación lingüística. Para iso é necesario adoptar o criterio da secuencia das

aprendizaxes, que permiten establecer seis niveis de dominio ou graos de desempeño da competencia:

- Nivel 1: Acceso.
- Nivel 2: Comprensión.
- Nivel 3: Aplicación.
- Nivel 4: Análise e valoración.
- Nivel 5: Síntese e creación.
- Nivel 6: Xuízo e regulación.

Quizais non sexa posible distinguir os niveis de dominio a priori, aínda que resulta dunha grande utilidade distribuír escalas de logro ou niveis de dominio unha vez realizadas as probas. Por outro lado, en comunicación lingüística o "Marco de Referencia Europeo para o ensino, a aprendizaxe e a avaliación das linguas" estableceu xa eses niveis de referencia:

2.2. COMPETENCIA MATEMÁTICA.

2.2.1. Fallos máis frecuentes.

As cuestións na que máis fallos habemos atopada foron as seguintes:

- 1) Problema de dúas operacións con unidades de peso.
- 2) Medir distancias percorridas dando voltas.
- 3) Recoñecer figuras segundo os seus ángulos.
- 4) Uso de unidades de peso (toneladas).
- 5) Manexo de distintos billetes de euro.
- 6) Problema de dúas operacións.
- 7) Comparar alturas usando metros e centímetros.

2.2.2. Propostas para traballar por dimensións a nivel de centro.

Respecto á competencia matemática, o traballo debe ir enfocado principalmente a:

- Aumentar o número de exercicios sobre estratexias para o reconto de datos, sobre técnicas para a súa anotación e recollida, sobre as distintas clasificacións, exercicios sobre a creación e interpretación de táboas e gráficos, planos e esbozo.
- Intensificar o traballo coas unidades de peso, as medidas de distancias e velocidades, o recoñecemento das figuras e os seus ángulos, o manexo de moedas e billetes... e todo iso relacionándoo con momentos e actividades da vida cotiá.
- Utilizar maior variedade na presentación de problemas matemáticos.

Alternando os datos que se lle dan aos alumnos, os datos que lles pedimos, os interrogantes, identificando os datos que faltan para poder resolvelos, pedíndolles que nos formulen eles as preguntas etc. etc.

2.2.3. Propostas para traballar as dimensións por ciclos.

2.2.3.1. Ciclo Infantil.

- DIMENSIÓN: *cuantificadores, números e operacións matemáticas*
- INDICADORES:
  - Comparar cantidades de elementos e clasificalos empregando a serie numérica e os cuantificadores básicos.
  - Iniciación ás habilidades numéricas básicas: os nove primeiros números e a súa representación gráfica.
  - Realizar operacións básicas de suma e resta para a resolución de problemas matemáticos sinxelos.
- ACCIÓNS:
  - Facendo uso das rutinas establecidas na clase, traballar os conceptos de moitos/poucos; todos/ningún; máis que/menos que/igual que. Como exemplos destas actividades pódense citar:
    - Pasar lista e contar os alumnos que faltan, establecendo distintos grupos e verbalizando mediante expresións de cuantificación: faltan moitos, poucos, etc.
    - Establecer comparacións a partir dos aniversarios: número de nenos que cumpren anos nun mes determinado, establecemento de grupos por idades, por xénero, etc.
    - Confeccionar un rexistro a partir da información meteorolóxica: tempo rexistrado ao longo do mes, cómputo de días soleados, nubrados, chuviosos, etc. A partir destes datos pódense establecer comparacións do tipo máis que, menos que, moitos días de sol, etc. Tamén se poden realizar comparacións por estacións, por días da semana, etc.
    - Clasificar os xoguetes da aula segundo diferentes criterios, intentando que sexan os mesmos alumnos os que discriminen: hai moitos xoguetes con rodas, hai poucos xoguetes de cor branca, etc.
    - Repartir obxectos pequenos entre os nenos (bolas, cartas, etc.). Previamente, a profesora terá colocado para cada grupo de nenos dous montóns cos obxectos utilizados, un deles con máis cantidade de elementos có outro. Pediráselles aos nenos que coloquen os seus obxectos no montón que presenta menos elementos, para que ámbolos dous grupos queden iguais.
    - Amosar tarxetas cos números diariamente na asemblea e verbalizalos conxuntamente. Nas clases sucesivas estenderase esta actividade xogando a colocar os números das tarxetas en orde crecente, decrecente, alterno...
  - Uso de cancións e poesías acumulativas ou da serie numérica.
  - Realizar as grafías dos números mediante distintos métodos: movementos no aire, escritura no encerado, uso de plastilina, area... Finalmente, representar as grafías no papel.
  - Pedir aos nenos que amosen tantos dedos como indique un número determinado. Xogar a contar de un en un, de dous en dous, etc. Utilizar como apoio recursos da clase.

- Traballar a iniciación á suma e á resta de xeito progresivo: primeiro cos obxectos da aula, despois cos dedos, con números escritos no encerado e, por último mentalmente.
- Ordenar con números secuencias ou escenas determinadas.
- Seguir unha secuencia de números para a obtención dun debuxo.
- Bolas de plastilina. Por equipos, facer bolas de plastilina e agrupalas en conxuntos dun número determinado de elementos. A partir do cal realizaranse operacións engadindo ou quitando bolas.
- Bloques lóxicos. Propoñer a cada integrante do equipo que utilice as pezas para confeccionar unha casa, torre, un camiño etc. Instarles a que respondan diferentes preguntas relacionadas con esta actividade: que casa é máis grande?, que camiño é máis curto?, cantos cubos de cor amarela utilizaron?. Aumentar progresivamente a dificultade das preguntas.
- Loto das operacións. Distintas tarxetas cos números que coñecen os alumnos e os signos de suma e resta. Introdúcense nunha caixa e repártese un cartón a cada alumno co obxectivo de que realicen operacións matemáticas básicas.
- Confección de distintos dominós numéricos para xogar na aula.
- Emprego da pizarra dixital.
- **DIMENSIÓN:** *propiedades dos obxectos.*
- **INDICADORES:**
  - Discriminar obxectos e elementos da contorna inmediata.
  - Agrupar, clasificar e ordenar elementos e coleccións segundo semellanzas e diferenzas.
  - Comparar e agrupar obxectos, atendendo a atributos diversos: forma, tamaño e cor.
  - Verbalizar o criterio de pertenza ou non a unha colección.
- **ACCIÓNS:**
  - Realizar series atendendo ao tamaño a forma e a cor con distintos materiais: xoguetes da aula, gomets, pezas de construción, bloques lóxicos, regretas de Cuissenaire, ensartables...
  - Clasificación dos bloques lóxicos atendendo a distintos atributos.
  - Clasificar os contos da biblioteca da aula atendendo a forma, o tamaño, grosor...
  - "Toca toca": proporcionáselles aos nenos un saquiño con diferentes obxectos no seu interior, dende esta base pódense facer dous actividades:
    - Inferir a través do tácto de que obxecto se trata e facer que os seus compañeiros o averigüen.
    - Localizar obxectos que respondan a determinada característica pedida polo mestre relativa o tamaño e a forma.
    - Realizar na clase clasificacións cos propios nenos, atendendo a un criterio dado (nenos con ollos azuis, nenos cunha letra determinada no seu nome). Facer

- fincapé nas diferenzas entre grupos e conversar na clase sobre a situación dada.
  - Xogar a diversas variantes do “vexo, vexo”: das formas, dos tamaños e dos cores.
  - “Cor, cor”. Despois de dita orde o mestre nomeará unha cor determinada, os nenos deberán saír correndo para tocar algo desa cor.
- DIMENSIÓN: *relacións espazo-temporais*.
- INDICADORES:
  - Adquirir nocións básicas de orientación espacial e temporal.
  - Realizar estimacións intuitivas da duración de certas rutinas da vida diaria.
  - Realizar estimacións intuitivas de medidas de obxectos cotiás.
- ACCIÓNES:
  - Ordenar fotos ou debuxos que representen as diferentes fases na vida dunha planta, dun animal e dunha persoa.
  - Elaborar o calendario da clase debuxando as rutinas do día.
  - Secuenciar imaxes de determinadas accións.
  - Falar na asemblea das actividades que realizamos durante o día anterior e as que imos realizar no presente día.
  - Asociar os días da semana a determinadas actividades.
  - Iniciarse na interpretación do reloxo como o instrumento para medir o paso do tempo.
  - Medir cun cronómetro o tempo empregado en facer determinadas actividades, e tentar empregar menos tempo na mesma actividade: na realización dun puzzle, na recollida de xoguetes, en atopar un obxecto escondido...
  - Realizar as filas para desprezarse polo centro atendendo as ordes do mestre: Diante de, detrás de, no medio de...
  - Loto das posicións: diferentes tarxetas nas que a diferenza entre dúas imaxes radica na posición dun obxecto determinado. Clasificar ditas tarxetas acorde ca instrución dada.
  - Reproducir unha determinada construción seguindo o modelo e atendendo a cor dos bloques e a posición que teñen que ocupar.
  - Tangram: reproducir distintas figuras co tangram.
  - Situarse no espazo mediante actividades psicomotrices seguindo a orde dada.
  - Verbalizar a posición dun obxecto determinado en relación a outro.
  - Realización de puzzles.
  - Realizar medidas utilizando diversos recursos: a man, os pasos, un lapis, unha pica, cordas, pes... Facer un rexistro dos datos e comparalos.
  - Facer estimacións da medida dos obxectos da contorna e comprobalo de xeito práctico. Por exemplo: ¿cantos pasos ten o corredor? ¿cantos lápices mide o encerado?

2.2.3.2. Educación primaria.

2.2.3.2.1 Primeiro Ciclo.

- **Expresión matemática a partir de identificación de aspectos cuantitativos e espaciais da realidade.**
  - ≡ Utilizar espontaneamente os números naturais e palabras sinxelas relativas a comparacións e operacións (máis, menos, igual, maior, etc.), cando comunica verbalmente experiencias propias, tanto escolares como extraescolares.
    - Contar os compoñentes da clase e do colexio.
    - Contar os irmáns de todos os nenos da clase.
    - Ditar números e que eles os escriban.
    - Formar o maior número de tantas cifras dadas.
  - ≡ Ler, escribir e comparar números naturais nun contexto (en particular, con referencia aos seus propios parámetros persoais).
    - Comparar o número de nenas e nenos da clase.
    - Medir a mesa, lapis, etc.
  - ≡ Describir sinxelos desprazamentos en relación cos puntos de referencia elixidos.
    - Percorrido que teñen que facer para baixar o patio.
    - Percorrido que teñen que facer para ir dende a entrada do colexio a túa clase.
    - Identificar a situación dun obxecto no espazo respecto a el mesmo ou a outro obxecto fixo e visible, utilizando os termos adecuados (arriba-abaxo, diante-detrás, dentro-fóra, cerca-lonxe, esquerda-dereita).
    - Dicar o nome dos compañeiros que teñen diante e detrás de eles.
    - Dicar o nome dos compañeiros que teñen a dereita e a esquerda.
    - Dando un debuxo dicir en que posición están diferentes personaxes.

- **Formular e resolver problemas relacionados coa vida diaria e o mundo laboral.**
  - ≡ Aplicar os coñecementos matemáticos a situacións e actividades lúdicas.
    - Preguntar na tenda canto custa un litro de leite/barra de pan e dicilo na clase para comparar prezos.
    - Facer un pequeno supermercado para mercar e vender.
    - Facer o cálculo do custo de todos os libros de texto.
    - Calcular o tempo que adicamos as matemáticas nunha semana.
    - Agrupar os nenos polo color de ollos ou cabelo.

- **Producir e interpretar información tomando decisión a partir dos datos dispoñibles.**
  - ≡ Representar datos mediante un diagrama de barras e interpreta táboas e gráficas similares contextualizadas.

- Facer gráficas do número de nenos e nenas e interpretalas.
- Interpretar una táboa das medidas dos nenos e das nenas da clase.
- Facer gráficos do peso dos nenos e nenas da clase.
- ⇒ Recoller información sobre fenómenos moi familiares, obtendo datos mediante sinxelas técnicas de conteo ou observación, e organizaos nunha táboa.
  - Elaborar unha táboa do número de pé que calzan os nenos e nenas da clase e despois facer a gráfica.
  - Elaborar una táboa da metereoloxía desta semana.
  - Elaborar una táboa dos xoguetes que máis lle gusta os nenos/nenas da clase.

2.2.3.2.2. Segundo Ciclo.

- **Expresión matemática a partir da identificación de aspectos cuantitativos e espaciais da realidade.**
- ⇒ Utilizar ordenadamente a linguaxe numérica, xeométrica, gráfica e de medida, cando presenta, de xeito verbal ou escrita, as súas tarefas escolares ou participa nas postas en común: argumentando e razoando as súas solucións, escribindo na posición correcta datos e operacións, axudándose de debuxos se é necesario, etc.
  - Aproximar á decena e á centena.
  - Resolver problemas nos que aparezan cantidades de ata seis cifras.
  - Ler cantidades e escribilas con cifras.
  - Escribir a fracción correspondente a un debuxo dado.
  - Interpretar gráficos, comprendelos e responder a preguntas sobre o seu contido.
  - Realizar sumas, restas, divisións e multiplicacións con números de ata seis cifras.
  - Recoñecer os compoñentes dunha división.
  - Utilizar de forma axeitada os billetes e moedas de euro.
  - Realizar axeitamente a suma e resta de cantidades de diñeiro.
- ⇒ Interpretar documentos e mensaxes moi sinxelas sobre fenómenos que lle son familiares e que conteñen números de ata seis cifras e máis dunha operación, sinxelas descrições verbais de figuras, situacións no espazo ou itinerarios, etc.
  - Escribir con palabras a qué día corresponden determinadas datas (expresadas con números).
  - Utilizar na vida cotiá expresións nas que empreguemos os termos: paralelo, perpendicular, etc.
  - Debuxar figuras xeométricas simétricas, ou trazar nelas o eixo de simetrías.
  - Recoñecer e nomear as diferentes partes ou compoñentes dunha circunferencia.

- ⇒ Coñecer algúns elementos (caras, lados, etc.) e propiedades importantes das formas xeométricas e axúdase delas para crear as súas propias composicións estéticas ou utilitarias.
  - Realizar similitudes entre figuras xeométricas e obxectos que podemos atopar ó noso arredor.
  - Contar e recoñecer as caras dunha determinada figura xeométrica.
  - Utilizar diferentes figuras xeométricas para crear un debuxo.
  - Identificar as figuras xeométricas que podemos atopar nos obxectos dunha representación gráfica.
- ⇒ Aplicar os coñecementos matemáticos a situacións e identificar situacións do seu ámbito familiar onde se utilizan.
  - Comparar persoas e obxectos de medidas distintas.
  - Utilizar, de maneira axeitada, as medidas de lonxitude, capacidade e peso.
  - Cambiar euros por céntimos e facer correspondencias.
  - Utilizar o reloxo e comprender e expresar as horas de forma axeitada.
  - Recoñecer a existencia do reloxo analóxico e o dixital.
  - Expressar as horas de dúas formas.

□ **Formular e resolver problemas relacionados coa vida diaria e o mundo laboral.**

- ⇒ Incluir espontaneamente na súa narración medidas de espazos e tempos, números naturais ou fraccións moi sinxelas, palabras relativas a comparacións e ás operacións aditivas e multiplicativas, etc., que fan máis precisa a descrición.
  - Utilizar diferentes termos matemáticos para narrar ou expresar ideas, feitos, etc.
  - Realizar exercicios de relacións e equivalencias entre distintas unidades de tempo.
  - Facer exercicios de expresión oral utilizando unha linguaxe axeitada na división do tempo nas distintas unidades.
  - Crear situacións na aula, a través das cales teñan que expresarse utilizando medidas de capacidade, lonxitude, peso, etc.
  - Experimentar na aula e tomar nota do noso peso, da nosa medida, etc.
- ⇒ Seleccionar e aplicar convenientemente as operacións necesarias cos datos dispoñibles, comprobar o resultado obtido e interpretalo en función do enunciado, revisándoo ou corrixíndoo en caso necesario.
  - Realizar diferentes problemas nos que teñan que facer unha ou varias operacións para obter o resultado.
  - Propoñer situacións nas que se presente un problema na aula, con obxectos, cos propios alumnos, etc., as cales teñan como solución a realización de varias operacións.

- Escoller entre dúas operacións a axeitada para resolver un problema determinado.
- Buscar datos importantes que necesiten para solucionar un problema.
- ⇒ Elixir un procedemento de cálculo numérico axeitado á situación con números de ata seis cifras, en función da cantidade e complexidade dos datos que se manexan e da necesidade de ter unha maior ou menor precisión no resultado, e executa con corrección o devandito procedemento, revisándoo se o resultado non coincide coa estimación prevista.
  - Practicar o cálculo numérico de forma oral na aula.
  - Facer concursos de cálculo mental e fomentar o seu uso na aula.
  - Realizar actividades de cálculo con números de ata seis cifras, utilizando en cada caso a técnica axeitada.
  - Revisar e realizar a proba dunha determinada operación para asegurar ben o resultado.
- ⇒ Explorar distintas representacións dunha situación concreta, as posibilidades das distintas linguaxes matemáticas (gráfica, numérica, etc.) ou de materiais manipulativos.
  - Interpretar os datos expresados en diferentes tipos de gráficos.
  - Representar cantidades de diferentes formas: con números, con obxectos, no ábaco, con regletas, con gráficos, etc.
  - Expresar datos en gráficos de barras.
  - Utilizar de forma axeitada as distintas linguaxes matemáticas.
  - Apoiarse nos materiais manipulativos para resolver problemas e para ter un mellor comprensión.
- **Producir e interpretar informacións tomando decisións a partir dos datos dispoñibles.**
  - ⇒ Afrontar con autonomía as situacións problemáticas, sen pedir axuda ante a primeira dificultade; ser consciente dos seus puntos débiles e esfórzase por superalos.
    - Utilizar diferentes métodos para a resolución de problemas.
    - Esforzarse por comprender as situacións problemáticas e intentar atopar unha solución coherente cos datos dados.
    - Ser consciente dos propios puntos débiles e esforzarse por mellorar.
  - ⇒ Manifestar flexibilidade nos seus puntos de vista, elixindo unha estratexia distinta cando a primeira non deu resultado e non abandonar as tarefas ata concluílas.
    - Utilizar diferentes estratexias para resolver problemas.
    - Recoñecer a existencia de varias posibilidades para obter un mesmo resultado.
    - Realizar tarefas que se poidan resolver a través de diferentes camiños.

- ⇒ Identificar que datos é preciso tomar cando é necesario recoller información para un propósito concreto, aplicar algunha técnica sinxela de recollida destes (pequena enquisa, observación, etc.) e facer recontos sistemáticos, en casos en que o número de datos sexa reducido.
  - Utilizar diferentes técnicas de recollida de información.
  - Recoñecer os datos importantes e utilízalos de forma axeitada para resolver un problema.
  - Realizar enquisas para recoller datos.
  - Aplicar diferentes técnicas de recollida de datos.
  - Realizar observacións para obter os datos necesarios.
- ⇒ Realizar as medicións con coidado, escoller entre as unidades e instrumentos de medida dispoñibles os que mellor axústense ao tamaño e á natureza do obxecto que se desexa medir, e expresar correctamente as medidas realizadas.
  - Realizar medicións utilizando diferentes medios e partes do noso corpo: pes, palmos, pasos, etc.
  - Escoller a medida axeitada para un determinado obxecto: metro, decímetro, centímetro, etc.
  - Facer medicións de diferentes cousas e utilizar a unidade de medida axeitada (líquidos, tamaños, distancias, etc).

2.2.3.2.3. Terceiro Ciclo.

- **DIMENSIÓN:** *Expresión matemática a partir da identificación de aspectos cuantitativos e espaciais da realidade.*
- **INDICADORES:**
  - Realiza e compara medicións sinxelas (lonxitude, masa, capacidade) utilizando instrumentos de medición e cuantificando os resultados.
  - Coñece as unidades de tempo e aplica os seus coñecementos á resolución de problemas da vida cotiá.
  - Coñece e representa as principais figuras xeométricas.
  - Identifica, recoñece e diferencia os principais corpos xeométricos (poliedros e corpos redondos).
  - Oriéntase no espazo e realiza planos e mapas do seu ámbito cotián.
- **ACCIÓNS:**
  - Recoñecer e describir posicións no espazo.
  - Recoñecer un obxecto polas súas vistas.
  - Recoñecer sistemas de referencia espacial (Debuxo segundo distintos puntos de vista)
  - Construír debuxos con liñas e figuras xeométricas planas.

- Usar o aspecto lúdico para aprender xeometría (Tangram, papiroflexia...)
- Interpretar planos e mapas do seu ámbito (ruta ao cole, plano do seu barrio, rutas a determinados lugares do seu interese, plano da cidade, ...)
- Construír corpos xeométricos para empregalos na clase de plástica, como base de traballos posteriores.
- Coñecer e aplicar os procesos a seguir para medir lonxitudes, masas e capacidades.
- Comparar e estimar medidas de obxectos próximos.
- Resolver sinxelos problemas de medidas, executando cambios de unidades para expresar a solución na unidade máis axeitada.
- Descubrir relacións entre lonxitude, capacidade e masa a través de experiencias activas.
- Interpretar programacións horarias.

2.2.3.3. Educación Secundaria

Unha vez visto o resultado das probas de avaliación de diagnóstico do 2011 de Competencia Matemática e de Coñecemento e Interacción co Mundo Físico e revisadas estas detidamente, pódese concluír que:

- Os fallos máis frecuentes son recorrentes e aparecen nas probas anteriores de dita avaliación.
- Moitos deles están relacionados coa falta de competencia lingüística no que a comprensión lectora se refire (tamén na expresión escrita), polo que é fundamental traballar esta competencia como base para as demais.
- Existe unha falta de capacidade lóxica á hora de entender os enunciados, extraer os datos máis importantes e aplicar as relacións necesarias para resolver os problemas. En varios casos, o alumno non chega a este último paso ou aplícao incorrectamente.
- Hai outros factores que parecen incidir no malos resultados, como a falta de certos coñecementos básicos que, se ben xa se deron en cursos pasados, non foron correctamente asimilados.
- Existen dificultades para realizar exercicios que non correspondan a un modelo específico e de saber aplicar coñecementos en contextos variados.
- Igualmente, existen dificultades en manexar distintos rexistros e linguaxes matemáticas e integralos todos como parte dunha información común.
- Certos erros matemáticos aparecen en tódolos cursos da E.S.O.

- Os alumnos teñen tendencia a esquecer rapidamente o estudado, salvo que se incida constantemente e ó longo de tódolos cursos nunha serie de contidos básicos.
- Detéctase unha certa preguiza no alumnado, que non se motiva a tentar resolver os exercicios en canto estes presentan un certo nivel de dificultade ou requiren un maior esforzo pola súa parte.
- Hábitos como a boa presentación e a linguaxe precisa non están suficientemente acadados.
- O alumno ten dificultades para expresar en linguaxe matemática enunciados ou datos dados noutras linguaxes.
- O coñecemento dos conceptos básicos matemáticos ou científicos é condición necesaria pero non suficiente para acadar a competencia en ditas materias.
- Na medida en que parte da responsabilidade desta situación é do profesorado, aplicaranse unha serie de medidas correctivas a desenvolver nos anos vindeiros, cuxa validez será avaliada a partir das vindeiras probas diagnósticas.
- Posto que as medidas implican diferentes aspectos do proceso de ensino-aprendizaxe, será necesario avaliar a súa utilidade a medio prazo (2- 4 anos) para analizar os resultados.
- O punto anterior non é óbice para facer os pertinentes axustes a este plan, unha vez realizada a avaliación de diagnóstico anual.
- Nos anexos I e II detállanse as medidas básicas para mellorar os resultados destas probas e, como consecuencia, a formación específica dos alumnos nas materias impartidas polo departamento. Os profesores empregarán a metodoloxía correspondente para o desenvolvemento destas medidas.

Anexo I

Competencia(s)	Subcompetencia	Problemas detectados	Medidas a adoptar	Materias implicadas
1-Comunicación lingüística	Lectura comprensiva	Dificultades para facer unha lectura comprensiva, ás que se engade a necesidade de precisión da ciencia e o uso de terminoloxía específica	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lecturas comprensivas relativas a ciencia, coa linguaxe precisa que esta necesita pero adaptada ó nivel correspondente (estas lecturas versarán sobre distintos aspectos que poidan resultar atractivos ós alumnos e tratarán de estimular a capacidade reflexiva e lingüística destes a partir de preguntas ou ben relacionando conceptos ou completando espazos en branco coas palabras axeitadas) ▪ Redacción dos exercicios de forma non excesivamente concisa, de xeito que o alumno necesite ler, comprender, valorar a información relevante e facer uso dela 	<ul style="list-style-type: none"> -Matemáticas -Ciencias Naturais -Física e Química -Bioloxía e Xeoloxía -Tecnoloxía
2-Comunicación lingüística	Expresión escrita	Dificultades para expresarse correctamente por escrito, co que isto supón de manexo da ortografía,	<ul style="list-style-type: none"> ▪ En todo exercicio escrito se prestará especial atención á presentación, ortografía e caligrafía, esixindo ó estudante, para que sexa puntuado, unhas mínimas destrezas. 	<ul style="list-style-type: none"> -Matemáticas -Ciencias Naturais -Física e Química

		capacidade de síntese, corrección gramatical, precisión na linguaxe, etc.		-Bioloxía e Xeoloxía -Tecnoloxía
3-Matemática	Xeometría	Dificultades tanto na xeometría sintética como na alxébrica: descoñecemento e erros de interpretación de conceptos básicos, dificultades na visualización de figuras e na procura de relacións entre elementos, falta de estratexias axeitadas para resolver problemas, etc.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Maior incidencia desta área na programación dos primeiros cursos de E.S.O., partindo dun requirimentos mínimos que deben estar adquiridos desde a Primaria ▪ Traballar o razoamento máis que a simple aplicación de fórmulas, sempre que sexa posible ▪ Utilizar material que axude ós alumnos a ver, entendendo isto como incrementar a súa capacidade lóxica para buscar relacións xeométricas entre distintas partes de figuras planas ou tridimensionais ▪ Construción de figuras tridimensionais a partir do seu desenvolvemento plano ▪ Representación gráfica de figuras tridimensionais desde distintas perspectivas (alzado, planta e perfil) 	-Matemáticas -Ciencias Naturais -Educación Plástica e Visual -Física e Química -Bioloxía e Xeoloxía -Ciencias Sociais, Xeografía e Historia -Tecnoloxía

4-Matemática	Números	Erros habituais nas operacións combinadas de números enteiros e fraccións	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Habituár ós alumnos a seguir pautas básicas nas operacións con números, incidindo na prioridade das operacións ▪ Posto que isto é algo mecánico, traballar reiteradamente as operacións combinadas durante os primeiros cursos da E.S.O. 	<p>-Matemáticas</p> <p>-Ciencias Naturais</p> <p>-Física e Química</p> <p>-Tecnoloxía</p>
5-Matemática	Álgebra	Dificultade para converter enunciados en expresións alxébricas simples	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Incidir no coñecemento e aplicación das regras alxébricas básicas nas distintas operacións entre expresións ▪ Habituár ós alumnos a expresar enunciados simples como expresións matemáticas, facendo exercicios nos que a expresión alxébrica non sempre apareza explicitamente 	<p>-Matemáticas</p> <p>-Ciencias Naturais</p> <p>-Física e Química</p> <p>-Tecnoloxía</p>
6-Matemática	Álgebra	Erros ó despexar unha variable	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Traballar con ecuacións de 1º grao utilizando as regras básicas para que o alumno se acostume a despexar correctamente ▪ Posto que é un tipo de erro recorrente, tratar de que nas materias científicas o alumno despexar variables constantemente 	<p>-Matemáticas</p> <p>-Ciencias Naturais</p> <p>-Física e Química</p> <p>-Tecnoloxía</p>
7-Matemática	Álgebra	Dificultades para converter enunciados	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Incidir en exercicios nos que as ecuacións deban ser escritas a 	<p>-Matemáticas</p>

		en ecuacións ou sistemas, en clara relación co punto 5	partir de enunciados simples, utilizando técnicas nas que, paso a paso, o alumno identifique as variables e constrúa a ecuación a partir dunha comprensión clara da súa relación	-Ciencias Naturais -Física e Química -Tecnoloxía
8- Matemática	Funcións gráficas e Estatística	Dificultades para extraer información dunha gráfica, especialmente no caso de relacións funcionais	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realizar exercicios nos que os alumnos deban traballar as gráficas dun modo cualitativo máis que cuantitativo, extraendo a información correspondente sen necesidade de saber as relacións entre variables ▪ Esbozar a posible relación entre variables a partir da visión de gráficas ▪ Entender que existen distintas formas en matemáticas de expresar unha mesma información (diagramas de barras, sectores, etc.) e saber identificar as que corresponden a informacións comúns 	-Matemáticas -Ciencias Naturais -Ciencias Sociais, Xeografía e Historia -Física e Química -Tecnoloxía
9- Matemática	Todas	Aparición dos certos erros matemáticos de xeito recorrente	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realización de material no que o alumno, a partir da observación e corrección de erros habituais, deixe de cometer eses fallos de xeito reiterado. 	-Matemáticas -Ciencias Naturais

				-Física e Química -Tecnoloxía
10- Matemática e Coñecemento e interacción co mundo físico	Todas	-Dificultades para utilizar a lóxica na interpretación de resultados -Dificultades para utilizar a heurística na resolución de problemas lóxicos	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Esixir os alumnos que sexa quen de valorar a coherencia dos resultados dun exercicio ▪ Valorar a capacidade de usar métodos heurísticos para achegarse á comprensión e resolución de exercicios que esixan, máis que de destrezas no cálculo, a utilización de ditas capacidades 	-Matemáticas -Ciencias Naturais -Física e Química -Tecnoloxía
11-Matemática Coñecemento e interacción co mundo físico	Todas	O alumno esquece habitualmente conceptos dados con anterioridade	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Repaso en cada exame, a ser posible, da materia anterior, de modo que o alumno non entenda que as matemáticas están formadas por compartimentos estanco, senón que existe unha interconexión entre tódalas ramas ▪ Realización de exercicios de repaso durante as vacacións que coincidan entre períodos lectivos dun curso 	-Matemáticas -Ciencias Naturais -Física e Química -Bioloxía e Xeoloxía -Tecnoloxía
12- Matemática Coñecemento e interacción co mundo	Todas	O estudante ten dificultades para realizar exercicios enfocados desde un	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Realización de diferentes exercicios nos que, a partir duns conceptos básicos, os alumnos teñan que buscar relacións que non se sometan a 	-Matemáticas -Ciencias Naturais

físico		punto de vista distinto o que aprendeu	unha simple aplicación de fórmulas ou ideas prefixadas, senón que esixan un proceso de comprensión e capacidade de integración dos diferentes conceptos	-Física e Química -Bioloxía e Xeoloxía -Tecnoloxía
13- Coñecemento e interacción co mundo físico	Todas	Deficiente coñecemento do material básico dun laboratorio e da súa utilidade	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Amosarase o material básico dun laboratorio de ciencias e falarase do su uso correcto, elaborando experiencias de medidas (masa, volume, densidade, lonxitude, etc.) nas que o propio alumno deba participar e sacar conclusións ▪ Na medida do posible, realizaranse outras experiencias ó longo do curso para ilustrar empiricamente os conceptos dados nas materias de ciencias ▪ Comentarase na aula o uso de outros aparellos sinxelos (dos que non se teñan no laboratorio), fomentando a busca de información sobre eles por parte dos alumnos 	-Ciencias Naturais -Física e Química -Bioloxía e Xeoloxía -Tecnoloxía

Outros aspectos a mellorar:

Anexo II

Metodoloxía	Coordinación e comunicación entre docentes
<p>Trataranse de unificar os criterios metodolóxicos básicos para a E.S.O. e Primaria, especialmente no que se refire a certos hábitos que deben crearse, tales como:</p> <p>Entrega de traballos con puntualidade e limpeza, disciplina e atención na clase, capacidade de concentración, realización de deberes, etc.</p>	<p>Considerada en xeral boa, debe manterse unha permanente comunicación entre os profesores de cursos correlativos e entre os do mesmo curso, informándose de calquera aspecto que poida mellorar o ensino, tendo en conta que os rapaces deberían ver a súa aprendizaxe como algo integrado por diferentes disciplinas conectadas</p>

2.3. COMPETENCIA NO COÑECEMENTO E INTERACIÓ N CO MUNDO FÍSICO.

1º CICLO E.P.

□ Comprensión e interpretación da vida do mundo físico e as súas interaccións

⇒ Recoñecer os elementos principais da paisaxe da súa comunidade autónoma (relevo, augas, etc...)

- Na seguinte paisaxe pon os nomes no lugar correspondente: praia, illa, arquipélago, porto e acantilado. De seguido coloréaos.
- Diferenciar unha paisaxe de praia dunha paisaxe de montaña e nomear os diferentes elementos que forman esas paisaxes.
- Debuxar unha praia e os elementos máis importantes que aparecen nela (area, auga,...)

⇒ Recoñecer e describir con palabras ou con debuxos algún animal e algunha planta comúns no seu contorno.

- Debuxar unha flor coas súas partes e poñer os seus nomes: pétalos, sépalo, estames e pistilo.
- Relaciona cada animal co seu alimento: coello – cenoria, golfiño – peixe, león – carne, vaca – plantas, galiña – millo.
- Describir un animal de granxa.
- Diferenciar os diferentes sons dos animais. Por exemplo: o can, o gato, o pato, a vaca, etc...
- Recoñecer as partes dunha planta (raíz, follas e talo).
- Clasificar os animais atendendo a súa alimentación e ao seu hábitat.
- Distinguir unha árbore de folla caduca dunha de folla perenne.

□ Implementación de proxectos científicos e tecnolóxicos.

⇒ Manifestar a capacidade de observación e o uso que se fai dos sentidos para diferenciar os seres vivos dos inertes ante a presenza de varios obxectos e series.

- Observar as plantas que hai no seu ámbito, no patio do colexio ou na rúa. Describir a clasificar as devanditas plantas en dous grupos: folla caduca e folla perenne, se dan froitos ou flores, se son árbores, arbustos ou herbas.
- Recoller distintos tipos de folla e prestar especial atención as formas.
- Facer anaquiños moi pequenos de papel. Fregar un bolígrafo de plástico rapidamente sobre un xerseí ou trapo de la, cargándoo así de enerxía estática, colocar o bolígrafo sobre os papeis e observar o que sucede.

□ Plantexamento e resolución de problemas.

⇒ Identificar, suscitar e resolver interrogantes e problemas, relacionados co contorno usando estratexias de busca, selección e tratamento da información, formulación de hipóteses, comprobación delas, exploración de solucións alternativas e reflexión sobre o propio proceso de aprendizaxe, e tamén mantendo unha actitude crítica ante as fontes de información.

- Investigar, utilizando o atlas ou libros similares, as constelacións de estrelas que existen
- Apuntar os seus nomes no caderno e a continuación debuxalas.
- Realizar murais por equipos para decorar a aula coas constelacións atopadas.
- Utilizar distintas unidades temporais (día, noite, semana, mes, estación, ano, século) e confección de calendarios.

2º CICLO E.P.

□ Comprensión e interpretación da vida, do mundo físico e as súas interaccións.

- ⇒ Identificar e describir os principais usos que facemos as persoas dos recursos naturais (aire, terra, auga), sinalando vantaxes e inconvenientes.
  - Consulta de fontes de información escrita e audiovisual, e toma de datos.
  - Utilización de material de laboratorio para a observación de animais e plantas.
  - Preparación de visitas e itinerarios.
  - Elaboración de informes, realización de debates e posta en común dos resultados obtidos.
  - Utilización de guías e claves sinxelas para a identificación de animais e plantas.
  - Utilización de técnicas de recollida e clasificación de mostras sen alterar o medio.
  - Elaboración e interpretación de gráficos de temperatura e datos climáticos.
  - Planificación e realización de experiencias sinxelas para estudar as propiedades do medio físico próximo.
- ⇒ Identificar e practicar hábitos de alimentación, postura, hixiene e descanso máis axeitados para favorecer a saúde.
  - Recollida e elaboración de informacións sobre usos e costumes do coidado corporal,
  - Confección de murais sobre a morfoloxía e función dos distintos órganos e aparatos, e realización de debates.
  - Análise e realización de cuestionarios das repercusións de determinadas prácticas e actividades sociais sobre a saúde.
  - Exploración de obxectos e situacións utilizando tódolos sentidos e integrando as informacións recibidas.
  - Coñecemento e análise das características persoais para a construción dunha imaxe axustada e positiva de si mesmo.

□ Implementación de proxectos científicos e tecnolóxicos.

- ⇒ Identificar e clasificar animais, plantas e rochas segundo criterios científicos.

- Recollida, clasificación e arquivo de material (fotografías, noticias e artigos de prensa...) relacionado coa defensa e conservación da natureza.
  - Deseño e posta en práctica de actividades encamiñadas a conservación da natureza (reciclaxe ou eliminación de materiais de refugallo, planta de árbores...)
  - Elaboración e interpretación de gráficos de temperatura e datos climáticos.
  - Observación e rexistro sistemático do crecemento de plantas e do desenvolvemento e formas de vida.
  - Utilización de técnicas para orientarse mediante a observación de elementos do medio físico (sol, árbores, etc)
  - Iniciación ao estudo de modelos explicativos para análise dun río, unha lagoa, etc.
- ⇒ Recompilar e interpretar información sobre as características observables e regulares dos obxectos, animais e plantas da localidade, da comarca e da comunidade, segundo criterios e pautas de observación sistemática.
- Dramatización dunha situación conflictiva (contaminación, aforro enerxético, etc), emitindo hipóteses que expliquen o comportamento dos protagonistas.
  - Consulta e manexo de información escrita e audiovisual.
  - Observación e manipulación de máquinas e aparatos sinxelos (xoguetes mecánicos, bicicleta, etc.)
  - Planificación e realización de experiencias sinxelas para analizar as transmisións e transformación do movemento e das forzas, que levan a cabo algunhas máquinas e aparatos sinxelos do seu contorno habitual.
  - Elaboración e aplicación de cuestionarios ou entrevistas, sobre a relación entre os avances tecnolóxicos e a mellora da calidade de vida.
  - Elaborar mensaxes e textos que describan obxectos e fenómenos observados para a comprensión e explicación da realidade natural e tecnolóxicas.
- **Plantexamento e resolución de problemas**
- ⇒ Identificar e describir os principais elementos que configuran a paisaxe da localidade ou comarca, para situarse e localizar feitos e acontecementos.
- Iniciación a técnicas de orientación espacial.
  - Elaboración de mapas e planos sinxelos.
  - Confección de maquetas, croquis e debuxos a partir da observación directa da paisaxe.
  - Localización no mapa de agrupamentos e movementos de poboación
  - Preparación de itinerarios, realización dos mesmos e sistematización dos resultados.
- ⇒ Ordenar temporalmente os feitos históricos mais relevantes ocorridos no último século na localidade e na comunidade, utilizando as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade (antes, durante, despois, etc.)

- Utilización de distintas unidades temporais (día, noite, semana, mes, estación, ano, século) e confección de calendarios.
  - Realización de traballos sobre a historia persoal, da familia, dun personaxe significativo do barrio ou da localidade, empregando fontes orais, escritas ou restos materiais.
  - Clasificación de debuxos, fotografías, esquemas, redaccións, fichas etc... cun criterio establecido previamente para facer un arquivo.
  - Emprego da prensa para a confección de dossieres sobre a vida no presente século.
  - Realización de eixes cronolóxicos para ordenar secuencias temporais.
  - Realización de murais e cómics que revelan aspectos da vida cotiá noutros tempos.
  - Realización de cuestionarios para entrevistas, formulando preguntas precisas e determinando con exactitude o que se quere conseguir.
- ⇒ Describir cambios que se produciron nunha localidade ao longo do tempo e localizados en fontes históricas que haxa na súa localidade.
- Utilización de xogos e exercicios de simulación para evocar a vida noutros tempos e lugares.
  - Simulación e reconstrución de diferentes procesos técnicos que tiveran importancia para a evolución da humanidade: elaboración do pan ou doutros alimentos, obtención do lume, manufactura cerámica...
  - Utilización de textos xeográficos, históricos, sociolóxicos para ampliar o coñecemento sobre temas sociais.
  - Programación e realización de visitas a museos ou lugares con vestixios do pasado, interesándose polo deseño e a función dos obxectos.
  - Realización das actividades con orde, claridade, sentido estético, et...

3º CICLO E.P.

- **Comprensión e interpretación da vida , no mundo físico e as súas interaccións.**
  - **Implementación de proxectos científicos e tecnolóxicos.**
  - **Plantexamento e resolución de problemas.**
- ⇒ Formular conxecturas para explicar as relacións entre algúns factores do medio físico e algunhas características dos seres vivos
- ⇒ Obter información concreta sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados a partir da consulta de proxectos científicos e tecnolóxicos.
- ⇒ Abordar problemas sinxelos, extraídos do contorno inmediato, recollendo información de diversas fontes e enquisas, cuestionarios,

imaxes, documentos..... elaborando a información recollida - táboas ,gráficos, resumos....extraendo conclusións e formulando posibles solucións.

- Relacionar o medio físico dende as primeiras sociedades - cazadores- ata as sociedades industriais.
- Explicar que características tiñan os seres vivos.
- Debater a importancia que ten o traballo dos inventores na nosa vida.
- Explicar fenómenos naturais, dende un punto de vista - consultando- científico e tecnolóxico. Por exemplo como se pode producir a corrente eléctrica.
- Facer unha enquisa dos tipos de aparellos eléctricos que temos nunha casa.
- Representar nunha gráfica os aparellos que temos na casa, na industria e os que nos facilitan a comunicación.
- Nomear distintos aparellos e dicir para que serven.

3º. PROPOSTAS DE ACTUACIONES RESPECTO Á PRÁCTICA DOCENTE.

3.1.. Competencia matemática.

- Variar a forma de presentación dos problemas matemáticos.
- Usar diferentes formulacións de situacións concretas, próximas ao alumno.
- Maior énfase na interpretación de planos, gráficos, mapas. . .
- Nos apoios educativos débese incidir nos aspectos básicos da competencia.Utilizaranse con máis frecuencia as TIC para relacionar os contidos cos intereses dos alumnos.
- Realizaremos un esforzo extra para que sexan os propios alumnos os que descubran o contido de cada unha das cuestións formuladas para fomentar a súa autonomía á hora de reflexionar sobre o problema formulado.

3.2.. Competencia lingüística.

- Incluír con máis frecuencia nas nosas clases a exposicións orais de temas, ideas e traballos por parte dos nosos alumnos no quefacer diario.
- Traballar máis intensamente a capacidade de razoamento dos nosos alumnos relacionada cunha comprensión lectora.
- Avaliar a expresión falada.
- Insistir máis no desenvolvemento da memoria, con aprendizaxes de pequenos textos.
- Repetir con máis frecuencia ditados e copias de texto con dificultades ortográficas.

4º. PROPOSTAS DE ACTUACIONES RESPECTO Á ORGANIZACIÓN E O FUNCIONAMENTO DO CENTRO.

4.1. COMPETENCIA LINGÜÍSTICA.

- Aproveitaremos os desdobres para intensificar e personalizar a lectura comprensiva, o traballo memorístico e as normas ortográficas.
- Intentaremos tamén aproveitar as distintas celebración que se desenvolven no centro ao longo do curso, para traballar a lectura en grupo, memorizar e recitar poemas. . .
- Potenciaremos o uso da biblioteca escolar e fomentaremos o empréstimo de libros, sobre todo en época de vacacións escolares.
- Fomentaremos a lectura con concursos literarios con premios para os mellores escritores e lectores en cada un dos ciclos.

4.2.COMPETENCIA MATEMÁTICA.

- Do mesmo xeito, intentaremos aproveitar mellor os desdobres para intensificar o traballo sobre resolución de problemas e formularlle situacións que o fagan reflexionar.
- Utilizaremos como recursos outros libros de texto diferente ao que teñen os alumnos para ampliar o abano de propostas de cara ao desenvolvemento das tres dimensións desta competencia.
- Este plan de mellora incorporárase a Programación Xeral Anual do centro en canto o claustro o aprobe na súa totalidade.
- O equipo directivo informará o Consello Escolar tanto dos resultados das probas de diagnóstico do curso pasado, coma do plan posto en marcha no centro.
- Contémplase a posibilidade de flexibilizar os horarios das materias de matemáticas e de lingua para o mellor aproveitamento do tempo e para incidir naqueles aspectos que creamos conveniente traballar con máis intensidade.
- Do mesmo xeito intentaremos sacar o maior proveito posible ás nosas instalacións para dar maior uso á sala de informática, á biblioteca e sala de medios, como aulas auxiliares para labores de apoio a aspectos concretos das competencias avaliadas.
- O contacto coas familias iniciárase na entrega das notas da primeira avaliación, xa que xunto a estas se lles dará o informe individual dos resultados da proba de diagnóstico do curso pasado. Comunicaráselles da posta en marcha deste plan para tratar de mellorar as deficiencias observadas.
- Ao resto das familias do centro informaráselles a través do Consello Escolar.

5º. AVALIACIÓN.

5.1. CRITERIOS DE AVALIACIÓN.

5.1.1. Competencia Lingüística.

- Comprender e producir mensaxes orais que teñen finalidade didáctica ou son de uso cotián.
Os nenos aprenderán a expresar desexos, contar feitos, formular preguntas, dar opinións,... En definitiva, os alumnos adquirirán as habilidades necesarias para comunicarse oralmente de forma satisfactoria tanto na aula coma no seu ámbito máis próximo.
- Participar activamente en intercambios comunicativos orais respectando as normas que os rexen.
Os alumnos coñecerán unha serie de normas e recomendacións que deben seguir en calquera situación colectiva de comunicación, como por exemplo: respectar as quendas de palabra, utilizar o volume de voz axeitado, poñer atención no interlocutor...
- Comprender diferentes clases de textos escritos, con especial atención a aqueles que teñen finalidade didáctica ou son de uso cotián.
O alumno traballará con textos de diferentes clases (narrativos, poéticos, teatrais, informativos...), realizando actividades de comprensión, orais e escritas, especialmente deseñadas para cada un deles.
- Poñer en práctica os coñecementos e as estratexias necesarias para escribir correctamente.

Os alumnos aprenderán as normas ortográficas e gramaticais que lles permitirán aplicar criterios de corrección aos textos que elaboren.

- Ser capaz de ler e comprender de forma autónoma textos literarios.
- 5.1.2. Competencia matemática.*
- Coñecer e valorar a presenza das informacións numéricas na vida cotiá, manexar os números nos seus diferentes contextos e empregalos con distintas finalidades.
  - Realizar cálculos e estimacións con números, identificando situacións onde sexan necesarios e expresando o proceso seguido.
  - Utilizar instrumentos de medida, estimar medidas de magnitudes e expresar os resultados na unidade axeitada.
  - Utilizar e elaborar estratexias de resolución de problemas, elixir a máis adecuada en cada caso e aplicala seguindo un proceso de resolución ordenado.
  - Recoller datos e informacións do ámbito que o rodea, representar a información en distintas formas, interpretar e producir mensaxes con ela.

Os alumnos aprenderán a interpretar táboas de dobre entrada, gráficos de barras (dunha e dúas características) e pictogramas. A partir deses gráficos, extraerán información que lles permitirá contestar preguntas e resolver problemas. O outro aspecto clave, a representación gráfica, concretarase na creación de táboas de dobre entrada e gráficos de barras dunha característica.

5.2. PROCEDEMENTOS DE AVALIACIÓN.

Cada ciclo elaborará unhas cuestións para avaliar o grao de desenvolvemento de cada unha das dimensións das competencias matemática, lingüística e coñecemento do medio, tomando como referencia as probas de diagnóstico realizadas polos alumnos de 4º de primaria e 2º ESO, respectivamente.

5.3. TEMPORALIZACIÓN.

A avaliación levarase a cabo antes de que remate o segundo trimestre para dar tempo suficiente a analizar os resultados e propoñer as actuacións axeitadas de cara ao último trimestre do curso

5.4. RESPONSABLES DA AVALIACIÓN

O equipo de ciclo será o encargado de deseñar as probas para avaliar o desenvolvemento das competencias. Este mesmo grupo será o que analice os resultados e propoña as actuacións que crea conveniente deste mesmo plan.

Os titores dos nenos de infantil de 5 anos, os de 2º, 4º e 6º de primaria e 2º ESO, serán os responsables tanto de realizar estas probas cos seus alumnos coma de analizar os resultados, así como da posta en práctica das medidas de melloras nos seus cursos, coa axuda dos especialistas, cada un na súa materia.

Todo este labor será coordinado pola Comisión de Coordinación Pedagóxica nas súas habituais reunións mensuais e se o cree conveniente, nalgunha extraordinaria.

O equipo directivo do centro será o encargado de guiar e supervisar o correcto funcionamento do proceso.

Este PLAN DE MELLORA foi debatido e presentado segundo o proceso que se reflicte ao comezo do mesmo e aprobado no claustro de profesores de data 20 de decembro de 2014.